

ICIP WORKING PAPERS:
2013/01

LA SOCIETAT CIVIL GLOBAL: Les complexitats d'un espai de contestació

Núria Suero i Comellas

INSTITUT
CATALÀ
INTERNACIONAL

PER LA PAU

LA SOCIETAT CIVIL GLOBAL: Les complexitats d'un espai de contestació

Núria Suero i Comellas

**Institut Català Internacional per la Pau
Barcelona, April 2013**

Institut Català Internacional per la Pau

Gran Via de les Corts Catalanes 658, baixos · 08010 Barcelona

T. +34 93 554 42 70 | F. +34 93 554 42 80

<http://www.icip.cat>

Editors

Javier Alcalde and Rafael Grasa

Consell Editorial

Pablo Aguiar, Laia Balcells, Alfons Barceló, Gema Collantes-Celador, Caterina Garcia, Abel Escribà, Tica Font, Antoni Pigrau, Xavier Pons, Alejandro Pozo, Mònica Sabata, Jaume Saura, Josep Maria Terricabras and Léonie Van Tongeren

Maquetació

ICIP

ISSN

2013-5793 (edició en línia)

DL

B. 12337-2013

AUTORA

Núria Suero i Comellas és llicenciada en Ciències Polítiques i de l'Administració per la Universitat Autònoma de Barcelona, postgrau en Comunicació i Estratègia Política per l'Institut de Ciències Polítiques i Socials i DEA en Relacions Internacionals per la Universitat Autònoma de Barcelona. El paper està basat en la tesina "La societat civil global. Una aproximació teòrica i conceptual" realitzada dins del programa de doctorat de Relacions Internacionals de la Universitat Autònoma de Barcelona i dirigida pel Doctor Rafael Grasa.

Contacte: nuria_suero@hotmail.com

RESUM

Societat civil global és un concepte contestat utilitzat des de diferents aproximacions per a descriure una realitat global. El working paper assenyalava la utilitat d'una aproximació de societat civil global per analitzar les potencialitats de l'esfera d'abordar els reptes globals del món d'avui. D'acord amb aquesta aproximació la societat civil global és una àrea global complexa de conflicte i contestació, una àrea que ofereix un lloc i uns valors per a reconsiderar el món de diferents maneres, incloent les visions dels marginats de la societat civil. Per una millor comprensió del concepte i dels debats actuals, el paper repassa les concepcions històriques de societat civil des de la Il·lustració fins avui i el context en el qual el concepte adquireix un nou significat i incorpora l'aspecte global. El paper és la fase inicial d'una futura recerca sobre les potencialitats de la societat civil global per a influir i modelar l'estructura del sistema internacional.

Paraules clau: societat civil, societat civil global, globalització, contestació.

ABSTRACT

Global civil society is a contested concept used from different approaches to describe a global reality. The working paper highlights the usefulness of an approach of global civil society to analyze the potentialities of the sphere to tackle the global challenges of today's world. According to this approach global civil society is a complex global area of conflict and contestation, an area that offers a place and values to reconsider the world in different ways, included those held by the marginalised of civil society. For a better understanding of the concept and the current debates, the paper reviews the historic conceptions of civil society from Enlightenment until today and the context where the concept acquires a new meaning and includes the global aspect. The paper is the initial phase of further research on the potentialities of global civil society to influence and shape the structure of the international system.

Keywords: civil society, global civil society, globalization, contestation..

RESUMEN

Sociedad civil global es un concepto contestado utilizado desde diferentes aproximaciones para describir una realidad global. El working paper señala la utilidad de una aproximación de sociedad civil global para analizar las potencialidades de la esfera de abordar los retos globales del mundo de hoy. De acuerdo con esta aproximación la sociedad civil global es una área global compleja de conflicto y contestación, una área que ofrece un lugar y unos valores para reconsiderar el mundo de diferentes maneras, incluyendo las visiones de los marginados de la sociedad civil. Para una mejor comprensión del concepto y de los debates actuales, el paper repasa las concepciones históricas de sociedad civil desde la Ilustración hasta hoy y el contexto en el que adquiere un nuevo significado e incorpora el aspecto global. El paper es la fase inicial de una futura investigación sobre las potencialidades de la sociedad civil global para influir y modelar la estructura del sistema internacional.

Palabras clave: sociedad civil, sociedad civil global, globalización, contestación.

SUMARI

1. Introducció	8
2. El concepte de societat civil	10
2.1 El concepte de societat civil de l'antiguitat clàssica a la Il·lustració Escocesa	10
2.2 La concepció hegeliana de societat civil	12
2.3 La concepció marxiana de societat civil	13
2.4 La concepció gramsciana de societat civil	14
2.5 Cap a una concepció de societat civil com a espai de contestació	15
3. El sorgiment del nou concepte de societat civil global	18
3.1 Les revolucions d'Europa central i de l'est i Amèrica Llatina com a font de noves idees	18
3.1.1 Creació de vincles amb els moviments de pau d'Europa occidental	20
3.2 Canvis de context	21
3.2.1 Canvis mundials: la fi de la guerra freda	21
3.2.2 L'acceleració del procés de globalització	22
4. Aproximacions al concepte de societat civil global	25
4.1 Concepcions de la societat civil global	25
4.2 Composició	30
4.3 Mètodes d'acció i organització	35
5. Conclusions	37
6. Bibliografia	43

1. INTRODUCCIÓ¹

A finals de la dècada dels vuitanta sorgeix el nou concepte de societat civil global, terme que ha esdevingut àmpliament utilitzat en els últims anys des de diferents perspectives. Les múltiples definicions del concepte posen en evidència el desacord existent sobre la seva naturalesa, el què inclou, quin és el seu abast i què deixa al marge o fora dels seus límits. Tot i que fa pocs anys es debatia l'existència o no de la societat civil global, actualment pocs qüestionen l'emergència d'aquest espai.

Les dimensions i conseqüències globals de la societat civil vénen impulsades pels canvis socials, polítics i econòmics de 1989, la irrupció de moviments d'oposició política a Europa de l'est, la globalització, els moviments socials executors d'una actuació política diferent de la política oficial, els moviments pacifistes, la revitalització de certs fonamentalismes, etc. Aquests fenòmens, que són una expressió més de la llarga història de discontinuïtats del concepte de societat civil, són incomprendibles si els analitzem amb les eines prestades pels autors clàssics, tot i que les concepcions històriques poden ajudar-nos a comprendre i avaluar fets actuals. L'ambigüitat del concepte prové precisament del seu caràcter mutable i d'adaptació al llarg de la història, fet que li ha permès incorporar una variada riquesa de continguts (Wences 2006: 14).

El propòsit del *working paper* és assenyalar l'interès d'una aproximació de societat civil global, a partir de l'exposició dels debats, posicions i evolució històrica del concepte, que serveixi en posteriors investigacions com a modest punt de partida per analitzar el rol que juga o pot jugar la societat civil global en la política mundial. Pretén ser un primer pas per a l'anàlisi de les potencialitats, així com també de les limitacions, d'aquest espai per a generar canvis en el sistema internacional o donar resposta a problemàtiques a nivell global. L'article no pretén en cap cas superar el caràcter profundament contestat del concepte de societat civil global sinó posicionar-se en una de les múltiples aproximacions que conté elements explicatius rellevants per a futures investigacions.

Des d'aquesta perspectiva, l'article parteix de la pregunta de recerca principal:

¹ Article elaborat a partir del treball d'investigació "La Societat Civil Global. Una Aproximació Teòrica i Conceptual". L'autora vol agrair especialment a Rafael Grasa, director de la tesina, i també a Ferran Izquierdo i John Etherington, membres del tribunal avaluador del treball d'investigació, pels seus valuosos comentaris i observacions. Els errors i mancances resten de l'autora.

1. Què entenem per societat civil global? com definim aquest terme?

A partir d'aquestes preguntes generals sobre la naturalesa de la societat civil global, l'article pretén abordar qüestions més concretes, que influeixen en la seva definició, com:

2. Qui compona la societat civil global? a qui inclou i qui queda fora d'aquest àmbit?

3. Quins objectius i motivacions té?

4. Quins mètodes d'acció utilitza?

5. Com s'organitza?

6. Quines característiques té? quins són els seus contorns? Englobaria preguntes com: existeix realment o és tant sols una invenció o un fenomen occidental? és realment global? pot existir sense un govern global?

L'interès en l'estudi de la societat civil global recau en la constatació que la societat civil organitzada s'ha globalitzat, ens trobem davant d'una nova societat que ofereix noves potencialitats per abordar problemàtiques comunes a nivell planetari i donar resposta als grans reptes del món d'avui. Aquest espai pot influir o contribuir a buscar solucions a problemes que requereixen una intervenció global com podria ser la superació del dèficit democràtic generat pel procés de globalització, els problemes mediambientals o les relacions de desigualtat generadores de pobresa. L'article pretén oferir una comprensió de la societat civil global que permeti futures investigacions sobre les potencialitats de l'esfera per a generar respostes a aquests reptes.

El *working paper* repassa a nivell històric el concepte de societat civil partint de les formulacions originàries dels teòrics clàssics a la Il·lustració escocesa fins a l'actualitat. Seguidament es centra en l'anàlisi del context en què sorgeix de nou el concepte de societat civil basant-se en la reinvençió del terme produït en les revolucions d'Amèrica Llatina i Europa central i de l'est. Paral·lelament s'exposen altres realitats contextuals que influiran en els nous significats de societat civil global: la fi de la guerra freda i la intensificació del procés de globalització. Finalment, es repassen les diferents aproximacions al concepte que ens ocupa, desgranant els principals elements de debat presents en les diferents concepcions, així com la seva composició, objectius, motivacions, mètodes d'acció i organització. Tanca el *working paper* unes conclusions finals on s'exposen les idees claus del concepte de societat civil global que pretenen orientar el camí de futures investigacions sobre la capacitat d'aquest àmbit per a la generació de canvis a nivell global.

2. EL CONCEPTE DE SOCIETAT CIVIL

2.1 EL CONCEPTE DE SOCIETAT CIVIL DE L'ANTIGUITAT CLÀSSICA A LA IL·LUSTRACIÓ ESCOCESA

El concepte de societat civil apareix per primer cop en la filosofia política grega sota la denominació d'Aristòtil de *koinonia politike* (comunitat o societat política) (Aristóteles 1989: 3) que s'identifica amb la *polis*, així com amb el seu aparell polític i estatal, i s'oposa a la noció de poble. Aristòtil no distingeix entre estat i societat, ni tampoc entre societat i comunitat. El terme *koinonia politike* és definit com a comunitat ètico-política de ciutadans lliures i iguals sota un sistema definit legalment. La llei és vista com l'expressió d'un *ethos*, d'un conjunt comú de normes i valors que defineixen no només procediments polítics sinó també una forma de vida basada en un catàleg de virtuts i formes d'interacció preferides. Per als pensadors de l'Antiguitat, el concepte de societat civil tenia un fort contingut moral. Aquesta concepció, però, és una versió totalment distanciada del concepte modern de societat civil (Arato i Cohen 1992: 84).

La traducció llatina de *koinonia politike* fou *societas civilis*, concepte que s'utilitzava durant l'època medieval per a referir-se a la ciutat-estat com a equivalent més proper de l'antiga *polis*. Cal subratllar que les concepcions grega i llatina es refereixen a una societat "política" (*civiles* significa "política", no "civil") que és indistingible de l'estat, que es denomina "polis" o ciutat (Frade 2003: 194).

Serà la societat de la Il·lustració que, constituint una nova forma de vida pública, introduirà a finals del segle XVIII un primer concepte modern de societat civil (Arato i Cohen 1992: 87). El concepte adquirirà importància en la transició de les monarquies absolutes a l'estat modern i es construirà sobre una realitat econòmica canviant: l'auge de la propietat privada, la competència de mercat, i la burgesia (Frade 2003: 195).

Un aspecte determinant en l'origen i desenvolupament de la societat civil és la ideologia individualista. La societat civil es configurarà sobre la base d'una societat en la que els seus membres es conceben com a individus, lliures i iguals, capaços d'associar-se i organitzar-se. D'aquesta manera, les teories modernes de societat civil es diferencien dels filòsofs de l'Antiguitat que posaven l'èmfasi en la virtut pública i estaven mancats de la

noció de llibertat privada o subjectiva. Tot i així, Ferguson i, més tard, Tocqueville², mostren una preocupació per les conseqüències destructives de l'individualisme que pot conduir a una reclusió a la privacitat, l'apatia i la passivitat (Kaldor 2003a: 28).

Els pensadors de la Il·lustració són els primers que parlen de societat civil com una realitat viva, un espai civilitzat, lliure i racional. Ferguson, a diferència de Locke³ i Rousseau⁴, considera que la societat civil no és producte d'un contracte social sinó que és el resultat d'un procés natural, una transició de la societat silvestre a la civilitzada, sent aquesta última refugi per a la competició pacífica, la prosperitat general, la tolerància i el pluralisme (Ferguson 1989: 95). La societat civil no té una estructura específica ni unes fronteres clares amb l'estat, i el seu govern és essencialment civil, no militar, i mínim.

D'aquesta manera, Ferguson rebutja les teories contractualistes i es situa al costat de Montesquieu afirmant que tots els homes neixen connexos els uns amb els altres i que és precisament això l'origen de la societat (Wences 2006: 152). La societat civil, però, no és segons Ferguson un àmbit d'absoluta concòrdia sinó que el conflicte i la guerra hi són presents i inevitables. El conflicte és considerat com un element indispensable per la supervivència de les societats civilitzades ja que enforteix els lligams de la societat civil. Aquest element converteix a Ferguson en el primer pensador en assenyalar els efectes positius del conflicte i l'allunyen de les concepcions d'Aristòtil i Hobbes centrades en el desig de tranquil·litat social (Wences 2006: 154).

Dins la concepció liberal, la societat civil és entesa com una comunitat d'individus que han entrat en relacions permanents i pacífiques entre si amb la finalitat de perseguir els seus interessos individuals. És un espai lliure de poder coercitiu i basat en formes voluntàries de relació i acció, tot i que no està al marge de les relacions de poder existents. Segons Locke, tots els homes són membres de la societat civil i tenen el deure d'obeir, però només els propietaris en són membres de ple dret i són els únics que tenen el dret a governar. El govern és el resultat d'aquestes relacions i és una institució que té la funció de mantenir l'ordre sense interferir en els assumptes dels individus propietaris però intervenint en els assumptes dels individus no propietaris fins i tot utilitzant el poder de coerció, en cas necessari (Frade 2003: 203).

Els pensadors de la Il·lustració escocesa van assenyalar que el tret essencial de la societat civil no era la seva organització política sinó l'organització de la civilització material.

² Veure Alexis de Tocqueville. 1980. *La democràcia en Amèrica*, Madrid: Alianza Editorial D.L.

³ Veure les obres de Locke. 1964. *Two treatises of government*, Cambridge: University Press i 1973. *Ensayo sobre el gobierno civil*, Madrid: Aguilar. Veure també Adam Smith. 1966. *The Theory of moral sentiments*, New York: A.M. Kelley.

⁴ Veure Rousseau. 1980. *Contrato social*, Madrid: Espasa-Calpe.

D'aquí en sorgeix una nova identificació: la de societat civil i econòmica, revertint l'antiga exclusió d'Aristòtil d'allò econòmic en la *koinonia politike* (Arato i Cohen 1992: 90). Dins d'aquesta concepció, el desenvolupament d'una economia de lliure mercat és la base de la societat civil.

2.2 LA CONCEPCIÓ HEGELIANA DE SOCIETAT CIVIL

La interpretació de Hegel⁵ de la societat civil intenta superar algunes deficiències de l'individualisme liberal creant una integració entre individualisme i universalisme. Aquesta interpretació es basa en el reconeixement dels drets de la privacitat, els interessos individuals i la inviolabilitat dels drets de les persones que va intentar reconciliar amb la seva concepció d'un ordre social harmònic (Giner 2003: 162). El projecte polític de Hegel es basava en recuperar la totalitat de l'antiga *polis* grega sense negar a allò particular el dret a una existència lliure i autònoma (Mazora 2003: 119).

La societat civil és el camp on es despleguen les necessitats i aspiracions privades de la ciutadania, la seva dinàmica està essencialment orientada al profit particular, és l'espai on es desenvolupa l'economia i és equiparada a societat burgesa, definició que després adoptaria Marx i altres pensadors del segle XX. La societat civil és protegida per l'estat contra les forces dissolvents que li són intrínseques (el particularisme) ja que la societat civil, en contrast amb l'estat, no disposa de propietats sistèmiques. L'estat apareix, d'aquesta manera, com la forma més alta d'organització social, com l'encarnació de la raó, autoritat ètica i l'única entitat humana dotada d'objectivitat i universalitat. L'estat modern és el mediador, reconciliador de les tensions de la societat civil (Valls 1993: 4), i és a través de la racionalitat superior de l'estat que la llibertat individual esdevé possible (Trägårdh 2010: 16).

Estat i societat civil apareixen com esferes complementàries, que es necessiten mútuament ja que la societat civil s'autodestruiria sense el suport estatal. D'aquesta manera, l'estat seria el veritable fonament de la societat civil. Al mateix temps, la dinàmica entre la societat civil i l'estat és origen d'una conflictivitat inevitable entre els dos. Hegel considera que la particularitat (societat civil) té el seu dret i cal respectar-la ja que és a través de la particularitat que la universalitat esdevé real (Valls 1993: 17). D'aquesta manera, Hegel emfatitza un tret crucial de la societat civil: l'autonomia relativa, un espai lliure per als ciutadans per a perseguir els seus interessos sense ingerència de l'estat (Giner 2003: 163).

⁵ Veure Georg Wilhelm Friedrich Hegel. 1993. *Fundamentos de la filosofía del derecho*, Madrid: Libertarias/Prodhufo.

Hegel considera que, a banda de l'economia, la societat civil té altres components necessaris: l'administració de justícia (té la funció de protecció de la propietat), l'administració pública (té la funció d'assistència social i control del conflicte) i les corporacions (aglutinen interessos particulars). Sense aquestes institucions la pugna de les particularitats es retornaria en una guerra de tots contra tots (Valls 1993: 18).

La interpretació de Hegel ha rebut crítiques d'estatalista i totalitària degut al tractament que fa de la política com a quelcom superior a la societat civil. Segons Ramon Valls, però, aquestes crítiques procedeixen de l'esforç de la societat civil per subordinar al poder polític tot exigint-li que es limiti a la sola protecció i seguretat dels interessos particulars, tal i com succeeix en les democràcies parlamentaries (Valls 1993: 23). Tot i les crítiques és important assenyalar que els ideals de neutralitat i racionalitat de les institucions públiques descrites en el pensament de Hegel es troben presents en totes les constitucions modernes.

2.3 LA CONCEPCIÓ MARXIANA DE SOCIETAT CIVIL

Marx rebutjava les versions liberals i hegelianes de la llibertat política que restringia la formació de la voluntat política dins les institucions de l'estat ja que ambdues representaven l'alienació política. Va heretar, però, la formulació de Hegel referent al problema de la societat civil: la guerra de tots contra tots en el conflicte per a satisfer interessos particulars oposats. Al mateix temps, va rebutjar la solució corporativa ja que totes les institucions de la societat civil eren jutjades com a inacceptables. Això va portar a Marx a radicalitzar l'oposició entre una societat civil totalment fragmentada i l'estat (Cohen 1987: 28). En la concepció de Marx, la societat civil s'identifica amb la dominació capitalista, l'àmbit de la concurrència egoista, l'explotació salarial i la desigualtat classista, que formen la base natural de l'estat modern (Cohen 1987: 29).

Seguint a Hegel, Marx defineix la societat civil com la suma total de les relacions socials que cauen fora del camp estatal. No és un agregat d'individus inconnexos, tal i com ho entenien els liberals, sinó una situació compartida de dependència mútua creada per llaços de classe social, necessitat, i condicions materials de la vida (Giner 2003: 165). La societat civil és l'esfera d'individus apolítics units solament a través de la necessitat privada, l'interès i la dependència mútua a través de la divisió del treball i el mercat. Amb la "monopolització" de la vida política, l'estat assenyala la pèrdua de comunitat. Així, la societat civil és el concepte de Marx de despoltització de l'individualitat moderna (Cohen 1987: 32).

La noció de Marx de “societat civil burgesa” postula la primacia d’allò econòmic sobre el polític i és l’estructura econòmica de la societat civil la que fonamenta aspectes de l’ordre social com el dret, les creences i, fins i tot, l’estat mateix. Les classes dominants, a través de les institucions de l’estat, imposen lleis laborals, mesures repressives, i reforcen la distribució desigual de la riquesa, el capital i els privilegis. Aquest estat disposa de diversos instruments (forces armades, jurídiques i policials) per a mantenir les llibertats asimètriques i drets desiguals i no per a eliminar la concurrència que es fan entre si els diversos grups de l’univers burgès (Giner 2003: 164). Per a Marx l’estat és una entitat classista i, conseqüentment, va negar-li, diferenciant-se de Hegel, tota superioritat, neutralitat i universalisme.

Segons Marx, la separació de l’estat i la societat era causa d’alienació política perquè veia en les tendències del sistema de necessitat (formació d’associacions voluntàries i espais polítics potencials) l’expressió d’interessos egoistes particulars (determinats pel mercat). La solució a aquest problema era la reunificació d’estat i societat civil (Cohen 1987: 34). Tan sols el retorn del regne d’allò polític a la societat civil a través de la prèvia destrucció de l’estat, és a dir, la mútua reintegració i reconciliació entre societat política i societat civil, posarien fi a aquesta situació. La reunificació significaria la desaparició d’ambdues esferes, mútuament hostils, i la seva substitució per un univers superior (Giner 2003: 164).

2.4 LA CONCEPCIÓ GRAMSCIANA DE SOCIETAT CIVIL

Gramsci, a diferència de Hegel i Marx, va alliberar la societat civil de la identificació amb la burgesia i el capitalisme transformant la concepció econòmico-política de societat civil en una concepció essencialment político-cultural. D’aquesta manera, veia la societat civil com una zona pública de conflicte i de contestació per part de moviments socials (Adamson 1987: 332).

Gramsci separa la societat civil de la infraestructura econòmica i divideix la superestructura en dos nivells generals: la societat civil, entesa com un conjunt d’organismes privats, i la societat política, és a dir l’estat (Giner 2003: 167). El primer nivell (societat civil) exerceix una forma de dominació classista que denomina “hegemonia” i que consisteix en el control directe de l’ordre social general, a nivell polític i cultural, d’un grup social sobre la societat sencera (Gramsci 1978: 290). Aquest control genera dominació per mitjà de l’adoctrinament, l’educació, i els processos ideològics que

conduïxen al consens al voltant de l'acceptació de la desigualtat social per part de les classes subordinades. L'hegemonia crea el "sentit comú" popular sobre el qual es recolza la societat classista. D'altra banda, el segon nivell (aparell de poder estatal) exerceix un domini directe a través de la violència institucional, la coerció o el manteniment forçós de l'ordre públic (Giner 2003: 167).

D'aquesta manera l'hegemonia suposa una combinació de coerció i consentiment. Elements de la societat civil que són vistos com a potencialment perillosos per part de la classe dominant són cooptats per l'estat, utilitzats per a crear consens polític i cultural i assegurar la identificació amb l'ordre mundial hegemònic (Katz 2006: 335). Segons Gramsci, les forces hegemòniques permeten una llibertat d'expressió limitada, i fins i tot falsa, per als grups dominats, mantenint d'aquesta manera el consentiment continuat envers la relació de forces vigent.

El concepte d'hegemonia en Gramsci no és només un procés de dominació indirecta a través de les institucions de la societat civil sinó també la direcció intel·lectual i moral del conjunt de la societat que produeixen els grups dominants. L'hegemonia suposa un control prudent de la societat civil, orientant-la i subministrant-li el govern que necessita per a que funcioni com a estructura classista amb el menor grau possible de violència estatal directa. Una altra forma diferent d'hegemonia és la revolucionària en la que els grups dirigents es posen al capdavant del moviment alliberador i, per tant, en contra de la societat civil heretada (Giner 2003: 168), és a dir, l'hegemonia crea una contra-hegemonia que obliga a les forces hegemòniques a reorganitzar-se i reordenar-se. D'aquesta manera, la societat civil és el reialme de la creativitat social on un nou ordre social pot emergir, esdevé l'espai on els grups subordinats i marginats poden organitzar-se per a provocar un canvi en la relació de forces existent (Katz 2006: 336).

2.5 CAP A UNA CONCEPCIÓ DE SOCIETAT CIVIL COM A ESPAI DE CONTESTACIÓ

Com hem vist, el terme de societat civil té una llarga història conceptual que reflecteix realitats històriques i expressa determinats judicis morals (Giner 2003: 157). Entre les visions contemporànies observem una supremacia de la concepció neoliberal que considera aquesta esfera com un complement i, fins i tot, un substitut de l'estat. És un regne entre l'estat, el mercat, i la família i es caracteritza per l'estabilitat, la prestació de

serveis, la confiança, la responsabilitat, és inherentment civil i receptiva als habitants de l'esfera⁶. Per als pensadors contemporanis, de tendència neoliberal, la societat civil continua sent el *telos* de la organització social i el desenvolupament humà.

Aquesta apropiació del concepte per part del neoliberalisme ha portat a la invocació de la societat civil com a espai positiu i d'aclamació unànime (Naidoo 2000: 7). El problema d'aquesta versió, però, rau en el fet que no cedeix espai als marginats d'una determinada societat per a perseguir els seus projectes i deixa de banda qüestions com el poder, la lluita, o el conflicte sobre recursos escassos. Segueix una visió estreta i exclusiva de societat civil on només hi tenen cabuda els beneficiaris del sistema. L'acceptació dels exclosos comportaria tenir en compte les relacions de poder, dominació, resistència o rebel·lió que neixen de la desconfiança i conduiria a una visió de la societat civil com a reialme fragmentat, dividit, estructurat jeràrquicament i format per grups confrontats (Chandhoke 2003: 61). La versió neoliberal encaixa amb un projecte de democràcia minimalista però no té en compte que la democràcia és confiança i desconfiança, vincles i lluita, solidaritat i oposició (Chandhoke 2003: 68).

El present *paper* segueix la tradició gramsciana segons la qual la societat civil és un espai on diversos grups es comprometen en projectes de tot tipus. És un espai necessari, vinculat a la promoció de la democràcia (la seva inexistència significaria absència de democràcia), és un àmbit on agents desiguals lluiten per la supremacia, un espai de dominació i contestació on no tot és benigne i virtuós (Chandhoke 2003: 30). La societat civil és un projecte, ja que no ens ve donat, on existeixen relacions de poder i xarxes de resistència. Per tant, el llenguatge de la societat civil no és el diàleg, sinó la contestació.

La societat civil és una esfera que conté les seves pròpies opressions però també pot ser reapropiada pels marginats i oprimits esdevenint, aleshores, inestable i precària. Aquesta és la paradoxa de la societat civil (Chandhoke 2003: 212). La possibilitat de reapropiació per part dels grups marginats obre les portes a la transformació dels discursos de la societat civil i a la creació d'un domini vibrant per a la lluita entre agents rivals desigualment dotats. Així, la societat civil esdevé el terreny de confrontació entre aquells que són membres de ple dret i els que estan fora l'esfera i busquen entrar-hi intentant eixamplar l'àrea de democràcia, llibertat i igualtat humana. Aquest domini és important per a la vida col·lectiva precisament perquè ens ofereix un lloc i uns valors que poden ajudar a contrarestar les injustícies de la mateixa esfera (Chandhoke 2003: 248).

⁶ Veure Francis Fukuyama. 1998. *La Confianza*, Barcelona, Ediciones B i Robert D. Putnam. 1993. *Making democracy work: civic traditions in modern Italy*, Princeton, N.J. Princeton University press cop.

A la pràctica, les fronteres entre estat, societat civil, família i mercat són complexes, borroses i negociades, no poden separar-se nítidament. Seguint a Hegel, l'estat és una precondition per a què la societat civil existeixi; proveeix l'escenari legal i polític per tal que es mantingui. El poder de l'estat prové de la societat civil, de les relacions de poder que defineixen un ordre social. Per aquest motiu, l'estat accepta un determinat tipus d'acció política i d'organitzacions de la societat civil però no les que suposin un desafinament a les estructures bàsiques de poder, és a dir, grups o moviments que conceptualitzin la societat i l'estat d'una manera radicalment diferent (Chandhoke 2003: 50). La societat civil és l'escenari per a l'hegemonia gramsciana i els seus habitants no poden anar enlloc si volen escapar l'autoritat de l'estat o la tirania del mercat. Hauran de viure entre les xarxes de poder i resistir l'estat només de les maneres que són permeses per l'estat (Chandhoke 2003: 56).

La base de la societat civil és l'estat de dret recolzat per una sèrie de normes públiques compartides, drets individuals i llibertat d'expressió (Kaldor 2003a: 31) i els seus habitants són els ciutadans posseïdors de drets i legalment definits. L'autonomia individual i l'associació voluntària són una precondition necessària de la societat civil (Naidoo 2000: 5) i constitueixen l'essència del seu caràcter emancipador. La societat civil és un espai de llibertat on articular idees sobre com hauria de ser la societat, associar-se i debatre sobre les versions d'allò polític i mantenir els estats responsables i *accountable* (Chandhoke 2003: 242).

El concepte de societat civil és útil per a les lluites arreu del món, contràriament a l'acusació de concepte eurocèntric. És un concepte que implica un potencial per a l'acció política (Naidoo 2000: 4) emancipadora en qualsevol context geogràfic, concepció que contrasta amb la versió neoliberal de societat civil (despolitzada i centrada en les ONGs) que ha prevalgut a les agendes de les polítiques de desenvolupament⁷.

⁷ Veure David Lewis. 2001. "Civil Society in non-Western contexts: Reflections on the "usefulness" of a concept", http://www.lse.ac.uk/collections/CCS/pdf/CSWP/CSWP13_web.pdf.

3. EL SORGIMENT DEL NOU CONCEPTE DE SOCIETAT CIVIL GLOBAL

3.1 LES REVOLUCIONS D'EUROPA CENTRAL I DE L'EST I AMÈRICA LLATINA COM A FONT DE NOVES IDEES

Durant la dècada dels vuitanta van sorgir un seguit d'idees impulsades, en part, pels moviments socials d'Europa de l'est i oest que inclouran la idea de societat civil europea o global (Kaldor 2003a: 50). Un moment clau en l'evolució d'aquestes idees fou l'Acta Final de Hèlsinki de 1975 que obrí pas a una nova distensió Orient – Occident expressant, per primer cop, l'erosió de la gran divisió i el compromís per la pau i els drets humans (Kaldor 2003a: 53). En matèria de drets humans, aquest esdeveniment va convertir en subjecte de supervisió internacional allò que fins aleshores era un assumpte intern de cada estat (Michnik 1999: 5) i va impulsar la formació de nous grups defensors de drets humans.

Segons Michnik, la filosofia comuna en tot el moviment d'oposició democràtica dins del bloc de l'est es basava en impulsar la creació d'espais propis per a defensar-se del sistema i realitzar les necessitats segons el propi criteri. Michnik, sota l'epígraf de “nou evolucionisme”, defensava que la tasca de l'oposició no era assolir el poder sinó canviar les relacions entre estat i societat. Calia protecció i autoorganització de la vida social enfront l'estat totalitari o autoritari. Considerava també que l'agent de la transformació havia de ser una societat independent que provocaria una reforma estructural a través de la pressió organitzada des de baix (Arato i Cohen 1992: 31).

Els aspectes exposats per Michnik els trobem també en el terme de “revolució autolimitada” de Kuron⁸ que representaven un trencament normatiu i estratègic amb la tradició revolucionària. Aquests nous conceptes tenien per objectiu construir una societat civil altament articulada, organitzada, autònoma i mobilitzable (Arato i Cohen 1992: 32). Vráclav Havel parla del “poder dels sense poder”⁹, de l'individu que gosa parlar en la veritat i s'empodera defensar-la (Havel 1988: 397). La concepció de la política de Havel es basa en la moralitat, el servei a la veritat, i el respecte a l'ésser humà. Havel també fa referència a la importància de la solidaritat internacional apel·lant a un sentiment

⁸ Veure Z. A. Pelczynski, “Solidarity and ‘The Rebirth of Civil Society’ in Poland, 1976-81” a John Keane. 1988. *Civil society and the state. New European perspectives*, London: Verso, pg. 361-380.

⁹ Veure Václav Havel et al. 1985. *The power of the powerless*, New York: M. E. Sharpe, Inc.

d'interès compartit de la humanitat. Es refereix a la política de la gent, diferenciada de la de l'aparell i els buròcrates i imagina una futura comunitat internacional creada per persones oprimides que actuen ignorant les fronteres estatals, els sistemes polítics o blocs de poder, estant fora del joc de la política tradicional (Havel 1988: 398). En una línia similar, Konrad parla de la importància de crear xarxes de solidaritat i exposa la idea de “política antipolítica”¹⁰ com a esfera de la societat que escapa del control total de l'estat autoritari, com una “iniciativa cívica” o una “petita illa en un mar d'apatia”, on l'individu nega la col·laboració amb el règim (Míchnik 1999: 4). La idea d'antipolítica és símptoma d'una crisi més àmplia i és rellevant més enllà de les societats d'Europa central i de l'est ja que pretenia canviar el món.

Aquests pensadors parlen del retorn a Europa superant la divisió de la guerra freda, de la necessitat de crear una “esfera pública internacional” que pugui frenar la tendència de l'estat a ser omnipresent, del “diàleg per sobre del nivell dels governs i les fronteres nacionals” i del “mercat d'idees mundial” (Kaldor 2003a: 57). Totes aquestes idees reflecteixen la nova realitat: el sorgiment de moviments socials i grups de ciutadans, sovint amb vincles transeuropeus i inclús globals, que comportaran una multiplicació d'espais autònoms a finals de la dècada dels vuitanta (Kaldor 1999: 5).

Les noves idees sorgides a Europa central i de l'est tenen un equivalent directe a Amèrica Llatina, on es produeix, simultàniament, un redescobriment del concepte de societat civil influït pel pensament de Gramsci. A Amèrica Llatina el terme de societat civil va esdevenir un concepte útil per a oposar-se als règims militars i, com en el cas europeu, la impossibilitat de canviar el règim “des de dalt” va portar a buscar camins per canviar la societat (Kaldor 2003b: 4). Grups d'Amèrica Llatina van vincular-se amb grups de drets humans d'Amèrica del Nord que els van donar suport material, van fer públics els seus casos, i van exercir pressió sobre els governs i institucions. Un altre aspecte important per a l'oposició d'Amèrica Llatina fou l'existència de legislació sobre drets humans, subscripta pels seus governs i per tant susceptible de ser utilitzada com a forma de pressió (Kaldor 2003b: 5).

Les noves idees sorgides de les revolucions d'Europa central i de l'est i Amèrica Llatina i la nova versió de societat civil que en resulta són una reacció a l'estat totalitari i a la rigidesa del marc internacional en què es troben els estats. Les revolucions de 1989 provoquen una profunda ruptura amb el passat (Kaldor 2003a: 71), obren l'espai per les noves narratives

¹⁰ Veure George Konrad. 1984. *Antipolitics an essay*, London: Quartet Books.

dels moviments post-1968 i per la idea de societat civil global, que es vincula amb democratització radical (Anheier, Kaldor i Glasius 2012: 15).

3.1.1 CREACIÓ DE VINCLES AMB ELS MOVIMENTS DE PAU D'EUROPA OCCIDENTAL

Durant la dècada dels vuitanta a Europa occidental el moviment pacifista assolirà una importància cabdal, convertint-se en una segona font de noves idees. S'oposarà a la guerra freda i aportarà una nova aproximació als assumptes de seguretat, amb els nous termes de “seguretat comuna” o “seguretat humana”. La idea del moviment pacifista de reunificar Europa com a manera d'acabar amb la guerra es feia ressò de les preocupacions d'Europa central i de l'est expressades en les idees del “retorn a Europa” (Kaldor 2003a: 59).

La crida del moviment pacifista anuncia una “distensió des de baix” que significa un seguit d'iniciatives ciutadanes per augmentar la comunicació i aprofundir la confiança entre individus i institucions d'est i oest d'Europa (Baehr 2000). Intentarà unir de nou els principis de pau i democràcia o drets humans, limitats per ambdós blocs. El nou argument del moviment pacifista s'allunya del pensament basat en el conflicte entre sistemes i considera que la guerra freda és un “conflicte virtual”, una “empresa conjunta” que ambdós blocs necessiten per a mantenir les seves institucions militars i els seus àmbits d'influència (Kaldor 2003a: 61).

La guerra freda és un sistema basat en una lògica “exterminista”, en la idea de l'enemic permanent que serveix als dirigents dels dos blocs com a factor potent de cohesió interna i disciplina de grup, establint vincles a partir de l'exclusió i creant l'“altre” envers el qual projectar l'hostilitat i la diferència. El moviment pacifista pretén canviar aquesta mentalitat de la guerra freda a partir de la creació o expansió dels espais de la societat civil (Baehr 2000). Aquest moviment, igual que molts dissidents de l'est, també busca canviar les relacions entre l'estat i la societat i també es veurà influït per idees desenvolupades pel moviment feminista durant els anys setanta.

Els moviments occidentals es posaran en contacte amb moviments d'Europa de l'est creant una xarxa europea per al Diàleg Est-Oest que ampliarà espais per a la comunicació entre diferents grups. Els activistes comparteixen la idea que la pau tan sols pot ser segura si és genuïnament democràtica, basada en les llibertats civils i la justícia social (Cook, Kavan i Papandreu 2000: 16). S'entenia la democràcia com a participació i ciutadania activa, no com a democràcia liberal, i era una estratègia per a acabar amb la guerra freda. Era una idea de democràcia en què el ciutadà assumia noves responsabilitats i creava nous

vincles de solidaritat a través de les fronteres. Aquestes idees es referien a la creació de noves democràcies no només a l'antic bloc de l'est sinó arreu (Cook, Kavan i Papandreu 2000: 9).

El moviment va permetre la possibilitat real de crear xarxes de ciutadans que podien travessar fronteres, obrir escletxes en societats tancades i deslegitimar la retòrica de la guerra freda. A finals dels vuitanta es començarà a utilitzar el terme de societat civil europea. La xarxa de diàleg entre els diferents països exercirà influència en el nou pensament del règim de Gorbachov amb l'adopció de les idees de desarmament per part de la Unió Soviètica, els nous acords, i la nova era de distensió. La renúncia de Gorbachov a la doctrina Breznev obrirà el camí cap a l'inici de les revolucions (Kaldor 2003a: 69).

3.2 CANVIS DE CONTEXT

3.2.1 CANVIS MUNDIALS: LA FI DE LA GUERRA FREDA

La caiguda del mur de Berlín i el desmembrament de la Unió Soviètica van marcar el camí cap a la configuració d'un nou ordre mundial. Els canvis en el sistema internacional van transformar radicalment les relacions entre els estats i en el si dels països¹¹, desapareixent les limitacions que bloquejaven el contacte entre societats civils de diferents estats.

Una de les característiques més destacades del món posterior a 1989 és l'entrada de l'escena internacional en la política, utilitzant l'expressió de "política global". És a dir, el sistema de relacions entre estats o grups d'estats ha sigut substituït per un entramat polític més complex que implica a una sèrie d'institucions i individus. El 1989 significa la fi del conflicte global, la desintegració dels blocs i la fi de l'ús predominant de la ideologia per a suprimir veus crítiques. Aquest canvi implica que el tracte entre els estats i institucions assumeix nous models cooperatius i discursius més receptius als individus i grups de ciutadans, de manera que els moviments i grups que havien lluitat per la democràcia i la pau, els drets humans, responsabilitat mediambiental, etc, poden treure profit d'aquesta nova situació d'obertura (Kaldor 2003a: 78). La fi de la guerra freda obre la possibilitat d'expandir la societat civil envers l'exterior i ampliar les possibilitats de cooperació.

L'estat, en aquest nou context, perd autoritat i es troba limitat en l'escenari internacional per l'economia global, les organitzacions internacionals i transnacionals, moviments socials, etc, que alteren la seva dinàmica. L'estat ha esdevingut una arena fragmentada

¹¹ Veure Timothy Garton Ash. 2000. *Historia del presente: ensayos, retratos y crónicas de la Europa de los 90*, Barcelona: Tusquets i Sorin Antohi i Vladimir Tismaneanu. 2000. *Between past and future the revolutions of 1989 and their aftermath*, New York: Central European University Press.

d'elaboració de polítiques impregnada de xarxes transnacionals, governamentals i no governamentals, així com agències i forces domèstiques. De la mateixa manera que la penetració de forces internacionals a la societat civil ha alterat la seva forma i dinàmica provocant una ràpida emergència d'organitzacions internacionals i règims. S'estableixen noves formes de polítiques globals i multilaterals que engloben els governs, les organitzacions intergovernamentals i una gran varietat de grups de pressió transnacional i organitzacions internacionals no governamentals, produint-se una reconfiguració del poder polític (Held i McGrew 2003: 11). La desaparició del teló d'acer també permetrà l'acompliment d'una Europa unida, enllaçant amb el concepte de societat civil global i la idea d'Europa desenvolupada a les revolucions de 1989 (Cook, Kavan i Papandreu 2000: 5).

La caiguda del mur va comportar, també, la desaparició del llenguatge diferenciat (nocions diferents de democràcia, drets humans, etc) a ambdós blocs i una consegüent unificació (Dahrendorf 1991: 19). Aquest fet també és clau per a un apropament de les societats civils abans dividides, una major comprensió mútua i una condició bàsica per a facilitar l'acció conjunta. Definitivament, la fi de la guerra freda va crear un nou espai per a l'acció política a nivell global.

3.2.2 L'ACCELERACIÓ DEL PROCÉS DE GLOBALITZACIÓ

Els processos de la globalització són anteriors a la caiguda del mur de Berlín, però continuen avançant a gran velocitat després de 1989, estenent la creença que el món esdevé ràpidament un espai social i econòmic compartit (Held i McGrew 2003: 2). El terme de globalització s'utilitza per a referir-se al procés d'expansió del capitalisme global i a una sèrie de polítiques que faciliten aquesta expansió (la liberalització, desregulació i privatització). Remarca la interrelació creixent que es produeix en tots els àmbits: polític, militar, econòmic, cultural, etc, i implica un creixement espectacular de la interconnexió global que comporta l'esborrament de les fronteres entre assumptes domèstics i globals. També es refereix a l'emergència d'una consciència global comuna a través del desenvolupament de normes, institucions, conceptes d'orientació pacifista o de defensa dels drets humans, a nivell global (Kaldor 2003a: 111).

L'era de la globalització es caracteritza per un creixement sense precedent del comerç internacional i una creixent vinculació de les economies nacionals. La globalització de la producció, juntament amb l'increment dels fluxos financers, ve impulsada per un creixent

nombre d'empreses transnacionals, actors centrals del comerç global (Held, McGrew, Goldblatt i Perraton 1999).

A nivell polític, la globalització ha comportat un increment de les organitzacions intergovernamentals influent en la creació d'un sistema de governança regional i global multinivell. Així s'ha produït una internacionalització de l'estat amb una remarcable activitat política transnacional. Aquesta activitat inclou la proliferació d'associacions, moviments socials, xarxes, grups de ciutadans, etc, que s'associen a partir d'interessos compartits per a promoure objectius comuns pressionant a governs o institucions de governança global (Held, McGrew, Goldblatt i Perraton 1999). D'aquesta manera, el poder polític és cada vegada més negociat entre diverses forces des del nivell local al global trencant la identificació entre poder polític i govern nacional i estat-nació (Giddens, Gray, Halliday, Held i Kaldor 2001: 16). La globalització té implicacions per a la naturalesa de l'estat i per al poder polític. És un procés polític que implica canvis profunds en les pautes de govern (Kaldor 2003a: 109). El debat sobre la democràcia i el seu debilitament és clau en aquest context ja que les forces de la globalització socaven la capacitat d'influència directa dels ciutadans en les decisions que afecten les seves vides (Romero 2003: 219).

La globalització també afecta la guerra, la força militar, i la violència organitzada. S'ha produït, en les últimes dècades, una proliferació espectacular de les capacitats militars a nivell mundial, i una major capacitat de projectar poder militar envers distàncies cada vegada més allunyades. Això ha provocat la creació de nous riscos globals i regionals que fan necessària l'acció multilateral per fer-hi front (Held, McGrew, Goldblatt i Perraton 1999).

Altres característiques i canvis que impliquen els processos de la globalització són els alts nivells de migració global i regional i, a Europa en particular, una diversitat ètnica sense precedents. Al mateix temps, es produeix un gran volum de comunicació a nivell cultural que es recolza en la difusió global de la radio, la televisió, Internet, tecnologies digitals i satèl·lit, etc. En aquest nou entorn, les grans corporacions són els principals productors i distribuïdors de productes culturals, deixant de banda l'antic control de l'estat sobre la cultura nacional. Aquests fluxos culturals transformen la política de la identitat nacional i la política de la identitat en general (Held, McGrew, Goldblatt i Perraton 1999). La globalització de la cultura contribueix a la creació, segons alguns teòrics, d'un sentiment de pertinença i vulnerabilitat global que traspasa la lleialtat a l'estat-nació, tal i com podem observar en el desenvolupament de moviments socials transnacionals amb objectius clarament regionals o globals, així com la proliferació d'actors orientats envers

assumpes internacionals i transnacionals que evidencien la creixent preocupació sobre la política global. Aquests factors representen els fonaments culturals d'una incipient societat civil global (Held i McGrew 2003: 18).

4. APROXIMACIONS AL CONCEPTE DE SOCIETAT CIVIL GLOBAL

4.1 CONCEPCIONS DE LA SOCIETAT CIVIL GLOBAL

Repasant les diferents percepcions sobre la societat civil global observem que el debat gira entorn el què és la societat civil global i quina implicació té en un context global, és a dir, quin rol juga en la política mundial. Revisem, en aquest apartat, els aspectes centrals presents en les discussions entorn el disputat i difús concepte de societat civil global.

La dècada dels noranta va veure l'emergència d'una **esfera supranacional** de participació política i social on els grups de ciutadans, els moviments socials, i individus s'involucraven en diàlegs, debats, confrontacions i negociacions entre ells i amb diversos actors governamentals locals, nacionals i internacionals, així com amb el món empresarial. Tot i que històricament havien existit elements d'una esfera supranacional no governamental, durant la dècada dels noranta canvia l'escala i l'abast d'aquest espai. El terme societat civil global reflecteix la nova realitat social (Anheier, Glasius i Kaldor 2001: 4).

La majoria de definicions de societat civil global es centren en els lligams i **vinculacions de grups diversos a través de les fronteres** que porten a terme missions de diferent naturalesa (de tipus humanitari, mediambiental, manteniment de la pau, etc) utilitzant noves tècniques socials, més flexibles, transparents i menys jeràrquiques que moltes institucions governamentals nacionals i internacionals (Etzioni 2004: 343). Un altre element central és que aquest conjunt de relacions transfrontereres i accions col·lectives es situen fora l'abast dels estats i el mercat formant una esfera extremadament heterogènia i fragmentada composta per actors no estatals (Pianta 2001: 3). Diversos autors, com John Keane (2003: 2) i Neera Chandhoke, coincideixen en definir la societat civil global com un projecte que no ve donat i com a espai on articular idees sobre la bona societat (Chandhoke 2003: 242), on els individus negocien, lluiten o debaten amb els centres d'autoritat política o econòmica per tal de generar un nou contracte social amb els centres

de poder (Kaldor 2003b: 3). L'actual societat civil es diferencia històricament pel fet de ser global i la més complexa de la història de l'espècie humana (Keane 2003: 12).

Avui pocs qüestionen de l'existència d'un **espai polític global** (Thörn i Moksnes 2012: 3). Tot i així trobem, en la bibliografia sobre aquest tema, posicionaments que posen en **dubte l'existència d'una societat civil transnacional sense la presència d'un estat efectiu**. Per exemple, Chris Brown considera equivocada la noció de societat civil global degut a l'absència d'un equivalent polític internacional a l'estat domèstic (Brown 2000: 21). Aquestes observacions enllacen amb el debat entorn la incapacitat dels estats per gestionar problemes transnacionals i la necessitat d'una autoritat global amb característiques estatals per fer-hi front (Etzioni 2004: 343). Ann M. Florini i P. J. Simmons parlen de tercera força o de societat civil transnacional perquè consideren que els vincles dins d'aquesta esfera no són realment globals ja que individus i grups de determinades parts del món estan totalment al marge d'aquestes relacions (Florini 2000: 7).

Altres autors destaquen el paper de la societat civil global en el sistema de governança global com a **impulsora de normes a nivell internacional** o com a creadora de *soft law*. En aquest sistema, els estats estan cada vegada més limitats per un conjunt d'acords, tractats i normes de caràcter transnacional basades en el suport públic generat a través de la societat civil global (Kaldor 2003b: 9). Jackie Smith considera que l'activisme transnacional explica canvis a nivell normatiu i institucional que donen forma a la política mundial. Aquesta influència es produeix tant en l'articulació de normes globals com en la domesticació de normes internacionals, la transformació d'institucions internacionals i el desenvolupament d'espais autònoms per a l'experimentació d'alternatives (Smith 2012: 9). Alguns exemples del paper rellevant de la societat civil global en aquest aspecte són el desenvolupament d'un règim humanitari global, el respecte pels drets humans, la creació del Tribunal Penal Internacional o accions de manteniment de la pau (Kaldor 2001: 140).

En aquests debats apareixen les **relacions problemàtiques entre societat civil i estat**. Michael Walzer identifica la paradoxa de la societat civil en constatar que les relacions de poder desiguals que genera aquest espai fan necessari el control d'un estat. L'estat, però, en intervenir es converteix en un participant de la societat civil, de manera que amenaça minar el seu rol essencial de marc constitutiu per a la societat civil. Terry Nardin aclareix que l'estat ha d'intervenir per enfortir la societat civil en el sentit de donar suport a la llibertat individual i la solidaritat associacional, però aquesta intervenció ha d'estar limitada per la moralitat pública i l'imperi de la llei (Walzer 1995: 33). També

Chandhoke, seguint Hegel, assenyala que l'estat proveeix l'escenari legal i polític per tal que la societat civil existeixi i es mantingui. La societat civil, doncs, és constituïda per l'estat i existeix dins dels paràmetres establerts per l'estat (Chandhoke 2003: 50). Aquests apunts posen en qüestió l'assumpció que la societat civil té una lògica pròpia, autònoma, i diferent de l'estat.

Seguint els debats entorn les relacions entre la societat civil i l'estat observem que un nombre notable de teòrics considera que la societat civil global representa un "tercer sector" que no només pot distingir-se de l'estat sinó que és també una **alternativa a l'ordre internacional basat en els estats** i en les xarxes dels mercats globals. En aquesta línia, Lipschutz utilitza el concepte de societat civil global per a referir-se a una pluralitat d'agències com moviments socials, grups d'interès i ciutadans globals que desafien les fronteres nacionals i es comprometen en pràctiques que possiblement poden reformar l'arquitectura de la política internacional negant la primacia dels estats o dels seus drets sobirans (Chandhoke 2002: 36). Aquest retrat de la societat civil global sembla mostrar una esfera que no està influïda pel poder de l'estat o els mercats i que té la capacitat de neutralitzar les xarxes existents de poder empenyent un nou conjunt de valors. Chandhoke considera, contràriament, que la societat civil global no es pot considerar plenament autònoma d'altres institucions de política internacional i que, per tant, no necessàriament té la capacitat de proveir una alternativa a aquestes institucions o oferir una crítica profunda de l'ordre mundial (2002: 37).

Alguns teòrics també qüestionen l'aspecte global de la societat civil ja que ho consideren una forma de dominació cultural dels Estats Units d'Amèrica emfatitzant el predomini de grans corporacions i la concentració del poder de decisió en poques ciutats metropolitanes. Des d'aquestes perspectives es considera la societat civil global com a **metàfora de liberalisme occidental** que es basa en un tipus de política del *laissez-faire*, l'equivalent polític del neoliberalisme, una espècie de mercat de la política. És una manera de minimitzar el rol de l'estat en la societat com a mecanisme per a reduir el poder estatal i com a substitut de moltes de les seves funcions. Traslladat a l'esfera global seria l'equivalent polític i social del procés de globalització econòmica (Anheier, Glasius i Kaldor 2001: 11).

Lipschutz, des d'aquesta perspectiva, afirma que la societat civil global és un element central i vital del règim global neoliberal i ajuda a la seva legitimació i reproducció (2005: 748) col·laborant amb els que exerceixen la dominació i el poder institucional en comptes de buscar vies per a generar una veritable transformació social (2005: 768). Aquesta

societat civil s'organitza al voltant de l'individualisme, la propietat privada i l'intercanvi (2005: 753). Tot i així, no nega la possibilitat de l'esfera per conduir al canvi d'aquest règim.

Dins d'aquesta concepció, la societat civil sorgeix de la vida associativa, un tercer sector sense ànim de lucre i de voluntariat on les ONGs i ONGIs són els principals actors que realitzen funcions necessàries per a facilitar el camí de la globalització econòmica, proveir serveis i actuar com instruments de privatització. La societat civil global mostra unes facetes corporatives cada vegada més freqüents, es relaciona amb l'expansió del negoci a la societat civil local i global, i l'expansió de la societat occidental a la resta del món (Kaldor, Anheier i Glasius 2003: 8).

La societat civil global observada des d'aquesta perspectiva també s'analitza a partir de la seva **manifestació com a capital social** que es vincula amb la construcció de relacions de confiança i cohesió generades a través de denses xarxes de relacions entre comunitats transnacionals creadores de capital social (Kaldor, Anheier i Glasius 2003: 9). Robert Putnam intenta establir una relació directa entre associacions, capital social i democràcia. Algunes crítiques a la visió de Putnam assenyalen que les associacions i grups de la societat civil poden mostrar un capital social dens i fort però no ser necessàriament democràtiques. Segons aquestes argumentacions, la idea de capital social trivialitza qüestions com poder, lluita o conflicte sobre recursos escassos que formen part de la democràcia (Chandhoke 2003: 62).

La societat civil global alimenta i reacciona, alhora, a la **globalització**, que és un altre element central en els debats entorn el tema que ens ocupa. La globalització proveeix la base fonamental per a la societat civil global al mateix temps que l'empeny i accelera (Anheier, Glasius i Kaldor 2001: 7). La societat civil global també és una reacció a la globalització, especialment a les conseqüències negatives del capitalisme global que ha creat àmplies bosses d'exclusió.

En aquesta línia, Mario Pianta considera que la societat civil global és un projecte que confronta les visions dominants sobre l'ordre global. En aquest sentit, forma part de la **resistència al projecte de globalització neoliberal** i empeny envers el projecte de globalització de drets i responsabilitats (Pianta 2001: 3). Segons David Chandler, la societat civil global construïda "des de baix" posa èmfasi en la lluita per a reclamar espai o per a crear zones d'autonomia i, per tant, crear contrapoders a l'estat, entenent l'estat com a barrera principal per a la pràctica política emancipadora (Chandler 2004: 314). La

societat civil global es considera, des d'aquesta aproximació, com un projecte de lluita contra el capitalisme global desenfrenat, com àmbit de resistència o com a contrapès a aquest sistema. Les expressions de resistència prenen diverses formes, s'uneixen alarmant conjuntament de l'oblit dels governs, corporacions transnacionals i organitzacions internacionals envers els ciutadans (Desai i Said 2001: 75) i, en els últims anys, s'han globalitzat prenent major amplitud i diversitat.

Des d'aquesta perspectiva s'identifica, en alguns casos, societat civil global amb **moviment social transnacional** entès com a acció de protesta formulada internacionalment i portada a terme per individus, grups o organitzacions situades en espais nacionals diferents però que comparteixen queixes dirigides envers el mateix objectiu (Blom 2003: 333). Els actors que trobem dins d'aquesta manifestació de societat civil global són una font de diferenciació, innovació i contrapès a la força del govern i el sector corporatiu i exerceixen la funció de vigilant social, cultural i polític (Kaldor, Anheier i Glasius 2003: 10).

Aquesta aproximació, vincula la societat civil global amb la participació i l'autonomia, és a dir, la **radicalització de la democràcia** i redistribució del poder polític. En aquest cas, no es dirigeix a minimitzar el rol de l'estat sinó a incrementar la resposta de les institucions polítiques (Anheier, Glasius i Kaldor 2001: 11). Societat civil significa ciutadania activa, organització que creix fora dels cercles polítics formals, és un espai ampliat on els ciutadans individuals poden influir directament en les condicions de les seves vides mitjançant l'autoorganització i/o a través de l'exercici de la pressió política. A escala transnacional, aquesta versió pressuposa l'existència d'un àmbit públic global i es refereix a la necessitat d'influir i exercir poder a les institucions globals per tal de reclamar control sobre l'espai polític local. Descriu un projecte polític que té per objectiu l'atribució del poder als individus, el desenvolupament de noves formes de participació cívica i l'extensió de la democràcia (Kaldor 2003a: 8).

Un altre debat obert és el tema de la **violència** dins la societat civil. Algunes versions entenen la societat civil com a societat civilitzada, educada, basada en valors de no-violència i acció cívica. Tot i així, també trobem espais d'incivilitat dins l'esfera. Segons Keane és una forma de societat que en ocasions es desplega harmoniosament a través de la cooperació i el compromís i en altres conflictivament. Dins la societat civil es produeixen baralles per la distribució de poder convertint l'espai en una font de conflicte i constatant que l'esfera no s'autoreprodueix ni s'autoregula espontàniament (Keane 2003: 8).

Els aspectes assenyalats per Keane també els trobem en les concepcions postmodernes que defineixen societat civil global com un àmbit de pluralisme i contestació, una font tant d'incivilitat com de civilitat. Aquestes concepcions destaquen la importància de les identitats nacionals i religioses com a condició prèvia a la societat civil i considera els moviments identitaris i fonamentalistes, que emfatitzen formes de lluita violenta, com a part de la societat civil (Kaldor 2003a: 9). Chandhoke també assenyala que dins la societat civil global trobem espais d'incivilitat amb moviments i grups racistes i xenòfobs, feixistes, etc, és a dir, grups que escapen dels valors de democràcia, igualtat o justícia però que han trobat un espai en la societat civil per créixer (2003: 250). La violència, per tant, és endèmica a la societat civil i és una amenaça per l'esfera (2003: 138).

4.2 COMPOSICIÓ

La societat civil global és un espai que compren grups extremadament diversos i que prenen una gran varietat de formes deixant obert el debat sobre el què inclou i el que queda fora. Les diferents aproximacions al concepte de societat civil global es refereixen a un tipus d'actor determinat. Així, des de les versions neoliberals la societat civil està formada per ONGs i associacions benèfiques mentre que des d'aproximacions activistes els actors centrals són els moviments socials i xarxes cíviques, així com també grups de ciutadans i protestes ciutadanes. Les versions postmodernes també inclourien a moviments identitaris i fonamentalistes (Kaldor 2003a: 106). Altres actors que també trobem dins l'esfera de la societat civil global és el grup que tendeix a ser més proper a l'elit: els *think-tanks* i les comissions internacionals. Propers a aquests grups trobaríem també intel·lectuals prominents, personalitats públiques actuals o passades i lobbies. Tot i que no són pròpiament actors també és important assenyalar les formes de comunicació, en particular els mitjans de comunicació: radio, televisió, premsa escrita i grups d'Internet i pàgines web (Kaldor 2001: 110). També s'assenyala com a part d'aquesta esfera comunitats lingüístiques, identitats culturals i cultura global, migracions, negocis lucratiu, corporacions transnacionals, inversió exterior, federacions d'empresaris i sindicats, etc.

Algunes concepcions de la societat civil global exclouen actors com els grups d'interès transnacional, les corporacions transnacionals o les associacions de comerç. El debat és complex degut a que, com dèiem anteriorment, les fronteres entre estat, mercat, família i societat civil no són evidents i, per tant, són esferes que no són totalment independents

sinó que es vinculen de formes complexes. Repassem seguidament els trets més importants dels actors principals que hem mencionat en les definicions exposades.

MOVIMENTS SOCIALS

Els moviments socials són organitzacions, grups de persones i individus que actuen conjuntament per a propiciar la transformació de la societat. La seva emergència es situa a la dècada dels setanta i vuitanta i va vinculada a la dissolució del projecte de classe i el sorgiment de nous temes com l'antinuclear, medi ambient, gènere, drets sexuals o llibertats civils (Chandhoke 2003: 208). Els moviments socials se sustenten sobre una política contenciosa, es a dir, sobre accions que utilitzen els que no tenen accés regular a les institucions, actua com a reivindicació i desafiament als opositors o a les autoritats. Els moviments socials són cosmopolites (es preocupen per temes i principis aplicables als éssers humans i no només en una localitat particular), autònoms (es dirigeixen directament a les autoritats), i modulars (desenvolupen rutines de protesta que són fàcilment extrapolables a altres situacions) (Kaldor 2003a: 82). Els moviments socials es mantenen integrats en el procés polític sempre i quan les autoritats permetin la protesta, fet que es dóna sobretot envers moviments que no qüestionen les equacions de poder de la societat.

Dins dels moviments socials també trobem el nou moviment anticapitalista que va visualitzar-se a les manifestacions de Seattle i Praga de finals dels noranta. Aquest moviment és similar a les xarxes cíviques globals i, al mateix temps, és un moviment social en funció dels seus objectius de transformació. El moviment s'oposa a l'expansió no regulada del capitalisme, al poder creixent del mercat sobre tots els aspectes de la vida (Kaldor 2003a: 101) i es defineix a si mateix com un “moviment global per la justícia social i la solidaritat”¹².

ORGANITZACIONS NO GOVERNAMENTALS

Les ONGs representen l'amansiment dels nous moviments socials dins del marc del govern global. Les ONGs són institucionals, generalment professionals i inclouen associacions benèfiques de voluntaris, no lucratives, fundacions o associacions professionals, grups d'experts, comissions internacionals i organitzacions de lobbies vinculades a negocis transnacionals. Solen estar formalment registrades i són unitats

¹² Veure Forum Social Mundial de Porto Alegre. 2002. <http://www.globalizacion.org/forosocialmundial/FSMDeclaracionFinal.htm>.

cohesionades per a un propòsit i un paper social. Les ONGs són organitzacions intermèdies que expressen la difuminació dels límits entre allò que és estatal i el que és no estatal, el què és públic i privat, mostrant una extensió dels principis de mercat a la societat (Kaldor 2003a: 86).

L'emergència del domini de les ONGs dins la societat civil va estar facilitada per la consolidació del consens neoliberal dels anys vuitanta. Es va produir durant aquest període un retrocés de l'estat al tercer món, un aprofundiment de la globalització neoliberal i expansió del lliure mercat, que va alliberar l'estat de la responsabilitat tradicional de proveir les condicions necessàries per a la prosperitat humana. Les ONGs seran les que compleixen el mandat d'organitzar els empobrits del tercer món i incrementaran les seves activitats per a cobrir totes les àrees disponibles d'acció política. D'aquesta manera, les ONGs rescaten i legitimen l'estat mínim, inactiu, i neutralitzen el descontent polític alhora que el declivi de l'estat converteix aquests actors en preeminents dins la societat civil en detriment d'altres actors com els moviments socials (Chandhoke 2003: 78).

Durant aquest període augmenta el finançament oficial de les ONGs, passen a actuar com a interlocutors en temes que afecten els nous moviments socials i es converteixen en una font alternativa de coneixement expert. Així es desenvolupa el domini de les ONGs del nord, properes als centres de poder i finançament, que posen èmfasi en la prestació de serveis, són més de solidaritat que d'ajuda mútua, i s'organitzen de manera formal i jeràrquica (Kaldor 2003a: 89). Pel que fa al nombre d'ONGs, observem com el seu creixement en els últims anys, tot i que ha continuat, s'ha alentit. Encara és aviat per valorar si ens trobem davant els primers signes de saturació però es constata que els factors que van propiciar l'increment d'ONGs als anys noranta han perdut pes (Anheier, Kaldor i Glasius 2012: 19).

XARXES CÍVIQUES TRANSNACIONALS

Les xarxes cíviques transnacionals uneixen les ONGs, moviments socials, organitzacions locals i internacionals, estats i individus entorn a temes i campanyes específiques. Les xarxes, juntament amb els moviments socials, es consideren per a molts teòrics com actors claus de la societat civil global. El seu origen reposa en els moviments socials desenvolupats sobre temes com la pau, els drets humans, la solidaritat, desenvolupament, ecologia i temes de gènere (Pianta 2001: 3). Manel Castells defineix la xarxa com una nova morfologia social de l'era contemporània (2003: 564). Les xarxes són flexibles, fluides i

ofereixen una oportunitat de donar veu als grups de base establint vies de comunicació i intercanvi d'informació. També creen vincles entre les organitzacions “manses” que professionalitzen i institucionalitzen campanyes i els grups més innovadors que marquen l'agenda (Kaldor 2003a: 95).

Les xarxes poden ser utilitzades per grups locals per tal d'influir en altres estats i organitzacions internacionals amb la finalitat de desbloquejar una situació nacional provocant un “efecte bumerang”¹³. Les normes internacionals també poden ser utilitzades com a instruments de les campanyes de grups locals, provocant efectes similars, com també succeeix amb els esdeveniments internacionals. Al mateix temps, les conseqüències de les accions locals sovint també reforcen els instruments internacionals. Mostra d'aquesta realitat són la influència de les xarxes en la firma de tractats internacionals sobre mines terrestres, el Tribunal Penal Internacional, o el canvi climàtic (Kaldor 2003a: 96). Les xarxes no necessàriament són democràtiques o eficaces, simplement representen un espai d'intercanvi que en l'última dècada han tingut un impacte considerable en la transformació del contingut normatiu de la política global.

MOVIMENTS IDENTITARIS I FONAMENTALISTES

El debilitament dels moviments socials del període previ a 1989 deixarà un buit que ompliran moviments identitaris i fonamentalistes. Aquests nous moviments inclouen moviments nacionalistes excloents dels Balcans i bona part del món post-comunista, comunisme religiós (Hindú i Islàmic) d'Orient Mitjà i Àsia, el creixent moviment anti-immigració d'Europa occidental, etc. Aquests moviments són de masses, exalten la lluita violenta, s'organitzen de maneres jeràrquiques tradicionals sovint amb un líder carismàtic i gairebé sempre tenen per objectiu capturar el poder de l'estat. Clamen el poder en base a etiquetes ètniques o religioses que són excloents i que els diferencien dels moviments nacionalistes i anticolonials que es basaven en la democràcia, la participació, els drets i es veien a sí mateixos com agents de progrés. Els nous moviments, en canvi, mobilitzen contra la democràcia, l'obertura i la modernitat. Reclamen una manera de viure basada en la puresa de la tradició, són nostàlgics amb el passat i apel·len als descontents amb el materialisme i la corrupció (Kaldor 2003a: 97).

Aquests moviments mobilitzen persones que s'han vist forçades a migrar a conglomercions urbanes arreu del món i que viuen amb treballs precaris o als marges de

¹³ Veure Margaret Kerck, i Kathryn Sikkink. 1998. *Activist beyond borders: advocacy networks in international politics*, Ithaca: Cornell University Press.

l'economia formal. S'organitzen en xarxa i compten amb infraestructura de suport a nivell global com la diàspora o institucions religioses a diferent països. Utilitzen l'impacte als mitjans de comunicació amb una política simbòlica de tipus destructiu, com els atacs a les Torres Bessones l'11 de setembre. Aquests grups exclusivistes i extremistes ha assolit importància a l'inici del segle XXI i semblen captar el sentiment popular dels desposseïts en algunes parts del món (Kaldor 2003a: 99).

THINK-TANKS I COMISSIONS

Així com els moviments socials i les ONGs motiven la preocupació pública sobre determinats temes, els grups d'experts són sovint més propers al poder. Durant la dècada dels vuitanta i noranta es va produir un creixement dels *think-tanks* i les comissions que tractaven temes globals esdevenint importants proveïdors d'informació i opinió en els últims anys. Les comissions internacionals, independents o sota Nacions Unides, han evolucionat i actuen d'una manera similar. Alguns teòrics han assenyalat la importància d'aquestes comissions com a manera d'augmentar la transparència i responsabilitat de les institucions internacionals. Representen, segons aquestes opinions, la societat civil jutjant els governs (Kaldor 2001: 115).

MITJANS DE COMUNICACIÓ

Els mitjans de comunicació no són pròpiament un actor dins la societat civil global sinó més aviat una eina, una expressió d'un debat públic. Juguen un paper rellevant en termes d'identitat i ciutadania, deliberació pública i formació d'una esfera pública, així com en termes de representació de l'opinió pública com una forma de resistència (Dencik 2012: 7). El paper d'Internet i especialment de les xarxes socials per a la mobilització col·lectiva i l'acció social és indiscutible. Tot i així, per entendre el paper que juguen les xarxes socials cal prendre en consideració el context polític, social i econòmic en el qual actuen (Wolfsfeld, Segev i Sheaffer 2013: 3) així com també el context de poder mediàtic més ampli (Salanova 2012: 53).

A banda de l'efectivitat d'aquestes eines també és interessant referir-se al paper d'Internet com a "context cultural". La web 2.0 va més enllà de les innovacions tecnològiques específiques que representa i introdueix una manera diferent de fer les coses; no es basa només en buscar i llegir sinó en escriure i editar. Es desdibuixen les fronteres entre autors i lectors desapareixent la signatura i provocant el sorgiment de la noció de producció i reproducció col·lectiva. El paper de les xarxes socials té un fort impacte en la cultura

política i en les formes d'organització. Dins d'aquesta nova cultura, l'acció col·lectiva es basa en l'horitzontalitat, la inexistència de líders i jerarquies, l'autoorganització, l'adaptabilitat, la resolució de conflictes en grup, la substitució d'un individu per un altre en qualsevol moment. És una cultura de col·lectivitat, obertura i inclusió que intenta transformar la cultura dominant i que posa l'èmfasi en el procés, l'*accountability* i la transparència més que en els resultats. La manifestació d'aquesta nova cultura té un potencial de transformació de la idea de política i de la naturalesa dels actors polítics (Kaldor i Selchow 2012: 16).

4.3 MÈTODES D'ACCIÓ I ORGANITZACIÓ

Entenent la societat civil com a zona de contestació i centrant-nos en moviments socials, xarxes i grups de protesta observem com els mètodes utilitzats per a dur a terme els seus objectius es basen en la pressió, l'acció directa, les manifestacions, etc. L'ús de les tecnologies de la comunicació i la informació és central per als grups de la societat civil global (Naughton 2001: 147) per definir estratègies, difondre accions, obrir debats, etc. El poder de la societat civil global rau sovint en la seva habilitat d'identificar-se amb l'interès públic, en contraposició als interessos privats, i utilitza l'autoritat moral de què gaudeix per exercir pressió (Florini 2000: 11).

Les accions dutes a terme dins d'aquesta esfera pretenen sensibilitzar i generar preocupació a nivell internacional. Les campanyes es despleguen sovint sobre temes concrets sobre els quals les xarxes i grups poden assolir un cert èxit i es basen en mantenir viu un flux d'informació constant a nivell informatiu i de debat polític (Florini 2000: 212). Les ONGs "escullen" les causes a les quals donen suport en base a factors estructurals (conflictes geogràficament accessibles o relacionats amb governs respectables, per exemple) i també factors estratègics (capacitat de crear consciència, comprensibles vers l'audiència internacional, provinents de grups amb contactes internacionals i més recursos, etc) (Bob 2012: 85). Les formes d'acció i d'organització d'aquests grups estan generalment marcades per la no violència, el respecte, i els principis de compromís (Keane 2003: 13), tot i que com dèiem anteriorment també trobem accions i comportaments incivils.

Elements organitzatius que han esdevingut característics en els últims anys són les cimeres paral·leles (Pianta 2001: 171) i els fòrums socials, que comporten una constant innovació en formes de democràcia participativa a nivell global, l'establiment de relacions i aliances entre diversos sectors, o la superació de la fragmentació de lluites. També són

espais on es formen identitats globals i s'organitzen xarxes (Smith 2012: 22). Finalment, l'onada de mobilitzacions de 2011 ha tornat a adoptar formes d'acció tradicionals com les acampades i ocupacions de places però adoptant noves formes organitzatives basades en una nova cultura 2.0 mencionada anteriorment.

5. CONCLUSIONS

La societat civil global ha estat qualificada en ocasions de “segona superpotència” (Kaldor, Anheier i Glasius 2003: 3), ha estat considerada una resposta a tots els problemes del món (Brown 2000: 19), i al mateix temps, s’ha vist reduïda a l’activitat duta a terme per diverses ONGs, exemples que evidencien la complexitat del concepte i la impossibilitat de superar el seu caràcter contestat. El present article partia de la pregunta: **què entenem per societat civil global?** Les concepcions històriques sobre el concepte ens ajuden a avaluar la realitat actual però, en estar vinculades a contextos històrics diferents, no poden captar les dimensions globals que ha adquirit la societat civil actual ni explicar els contorns d’aquest espai i la seva possible capacitat transformadora. Per avançar en l’estudi del desafiament que suposa el desenvolupament d’una societat civil globalitzada, l’article parteix de les definicions que segueixen la tradició gramsciana. Aquestes concepcions poden ser útils per explicar la capacitat de la societat civil per a donar resposta a problemàtiques a nivell global i les potencialitats i limitacions que ofereix aquest espai. Per tant, responent les preguntes de recerca inicials: què entenem per societat civil global? com definim aquest terme? qui compona la societat civil global? quins objectius i motivacions té? quins mètodes d’acció utilitza? com s’organitza? quines característiques té? és un fenomen occidental o és realment global? pot existir sense govern global? el present treball es posiciona en les següents proposicions:

1. Definim la societat civil global com un espai que representa uns valors i on diferents grups porten a terme projectes diversos. Recollint elements exposats en la tradició gramsciana, la societat civil s’entén com a zona pública de conflicte i contestació, un espai creatiu on es poden forjar noves maneres d’entendre el món, incloses les dels marginats i exclosos, que poden provocar canvis en la correlació de forces existent.

Per entendre el concepte de societat civil global hem repassat el moment en què ressorgeix el terme en les revolucions d’Europa central i de l’est i Amèrica Llatina on s’adopta un significat proper a aquesta concepció de societat civil. Aquest nou significat es refereix a la democràcia i autonomia, autoorganització, participació, atribució de poder als individus, consciència global i sentiment d’humanitat comuna. És la política des de baix, al marge de partits polítics formals i de l’estat, que pretén transformar la societat més enllà de les fronteres polítiques. Aquesta concepció ens pot ajudar a abordar grans reptes del món

d'avui. Es vincula directament amb els debats sobre la democràcia en destacar la necessitat d'augmentar la participació i l'autonomia dels individus evolucionant envers una radicalització democràtica basada en una ciutadania activa, així com també es relaciona amb la llibertat d'expressió i unes normes públiques compartides.

Aquest espai no està al marge de les relacions de poder, per tant, és un espai de contestació, resistències, lluita i inestabilitat. És un projecte que no ve donat i necessita l'amansiment, control i disciplina dels seus habitants i les seves dinàmiques per mantenir-se i evitar l'autodestrucció. En aquest sentit, l'estat és necessari per mantenir les lleis, administrar justícia, i en última instància assegurar el manteniment d'aquest espai. Aquest aspecte mostra les ambivalències de la societat civil i les fronteres borroses entre societat civil i estat, com també ho són les fronteres entre societat civil, família i mercat. No és una esfera autònoma sinó que es troba influïda per les forces de l'estat i el mercat, alhora que la participació està restringida a l'acció política que es dona dins dels paràmetres permesos per l'estat, de manera que els grups que qüestionin o pretenguin canviar aquests paràmetres es veuran enfrontats amb la coerció estatal. Tot i així, l'espai permet l'existència de grups contraris a l'ordre establert i, per tant, obre la possibilitat de configuració d'un nou ordre.

La fi de la guerra freda juntament amb l'acceleració del procés de globalització afavoriran la creació d'un espai a nivell global que permet l'expressió de diferents visions sobre el futur del món. L'existència d'aquesta esfera supranacional de participació política permet l'establiment de vincles transfronterers entre una gran diversitat de grups que tenen un impacte important com a creadors de *soft law*. La comunicació entre aquests grups permet dur a terme reivindicacions que pretenen transformar i sobrepassar l'estat adquirint un abast global. Les xarxes globals que es creen obren finestres d'oportunitat en determinades societats. La revolució de la informació i la comunicació tindrà un impacte enorme en l'acció col·lectiva, la idea de política i formes d'organització, al mateix temps que el poder polític serà cada vegada més negociat en un món on l'estat ha perdut centralitat.

En relació a les interaccions entre societat civil i estat, i per tal d'aprofundir en la comprensió de la societat civil, caldria continuar avançant en la investigació sobre quin tipus de demandes són respostes per l'estat, com s'haurien d'expressar per ser efectives, quines manifestacions socials i demandes són escoltades i quines reprimides, i com les persones persegueixen els seus interessos en diferents llocs del món (Moksnes 2010: 6).

2. La societat civil global, vista des d'aquesta òptica, està **composada** per moviments socials, xarxes cíviques transnacionals, associacions o grups de ciutadans, protestes i mobilitzacions ciutadanes que exerceixen pressió als centres d'autoritat política i econòmica. Aquests actors es caracteritzen per la participació voluntària, de manera que s'exclouen els grups que no són d'adscripció voluntària i les ONGs que es dediquen principalment a la prestació de serveis i no participen en el debat polític.

L'espai no només engloba grups pacífics i no violents sinó que també conté elements incivils, excloents i que fan ús de la violència per promoure el seu projecte. Aquest aspecte ens retorna a les complexitats de la societat civil ja que mostra la necessitat de normes i d'una intervenció determinada per amansir elements contraris als valors de democràcia, igualtat, justícia, etc, que es poden veure en perill per determinades accions col·lectives. Els grups incivils de la societat civil suposen un risc potencial en el món d'avui. L'augment de grups populistes i racistes a Europa i altres indrets del món tindrà implicacions que caldran ser investigades per avaluar com aquests canvis influiran la societat civil.

Un altre desafiament per a la societat civil global, que caldrà prendre en consideració en futures investigacions, és la creixent rellevància en l'escenari global de les potències emergents, particularment els BRICS (Brasil, Rússia, Índia, Xina i Sud-Àfrica). Com, aquests nous actors, modelaran la societat civil haurà de ser abordat per comprendre el rol de l'esfera en la política mundial (MacKenzie 2012: 159).

Tot i que en la definició proposada s'exclouen les ONGs, és important observar com evolucionen aquests actors. Caldrà, per tant, fer recerca sobre el possible estancament en el creixement d'ONGs, els canvis que això comporta per a la societat civil global i els que es donen en el si d'aquests actors (en relació a canvis de forma en la infraestructura de les ONGs, etc).

3. Els **objectius** i **motivacions** dels grups de la societat civil global són diversos i múltiples. Des d'aquesta perspectiva, l'esfera es caracteritza pel pluralisme i la diversitat de postures, idees, opinions i preferències. Aquesta diversitat significa expressió d'objectius oposats per part de grups que són, alhora, desiguals entre ells. Els diferents actors s'uneixen per a dirigir-se o influir envers un objectiu comú o bé per a actuar conjuntament en un tema determinat creant espais de lluita entre ells. Les organitzacions, associacions, xarxes, moviments i grups s'adrecen envers problemes globals i porten a terme accions amb una finalitat de transformació social a través de demandes concretes amb la finalitat d'informar i modelar les postures de governs i institucions internacionals,

així com també d'empreses transnacionals. La presa del poder no es troba entre els seus objectius.

La defensa i persecució d'una democràcia radical és un tret definitori de la societat civil global des d'aquesta aproximació. El rol potencial de la societat civil en la democratització de les relacions entre aquesta esfera i l'estat es troba present en els debats referents a la societat civil (Hassan 2010: 57). Pel que fa al contingut de la societat civil global i els seus objectius, observem que s'ha produït en l'última dècada un augment gradual de mobilització popular, centrada bàsicament en l'oposició al neoliberalisme (Anheier, Kaldor i Glasius 2012: 22) que caldrà observar com evoluciona.

4. Els mètodes d'acció, des d'aquesta perspectiva, es basen en l'acció directa, la pressió o les manifestacions normalment des d'una postura de respecte, no violència i compromís. Les acampades i ocupacions de places i carrers han tornat a ser mètodes habituals arreu del planeta des de les mobilitzacions iniciades al 2011 i s'han caracteritzat pels repertoris pacífics. Aquests mètodes exclouen els grups fonamentalistes i extremistes de l'esfera, tot i que el 2011 també ha viscut aixecaments populars incivils com els disturbis d'Anglaterra.

Un tret característic de la societat civil global, tal i com hem assenyalat, és l'ús de les tecnologies de la comunicació i informació que ha tingut una influència cabdal en el desenvolupament d'aquesta esfera a nivell global. L'ús d'Internet ha permès posar en contacte grups de la societat civil d'arreu del món i difondre reivindicacions, esdeveniments i qualsevol tipus d'acció a nivell global. Aquest aspecte també es va produir en les mobilitzacions de 2011 que van comportar un ús de les TIC sense precedent en relació a l'escala i abast.

En relació a les TIC, i especialment les xarxes socials, s'ha escrit abundantment sobre la seva importància però hi ha una manca de recerca que integri variables polítiques a l'estudi de les eines comunicatives i que dugui a terme comparacions del rol de les xarxes socials en les protestes de diferents societats (Wolfsfeld, Segev, i Sheaffer 2013: 3). Caldria doncs dur a terme futures investigacions sobre el paper de les xarxes socials en diferents circumstàncies i contextos polítics, així com centrar major atenció al què es comunica, els continguts, i qui escolta (Anheier, Kaldor i Glasius 2012: 7).

5. L'organització dels grups de la societat civil global també varia considerablement dependent del tipus d'actor. Una gran majoria d'aquests grups s'organitza de manera horitzontal, com per exemple els grups informals que s'uneixen temporalment entorn un tema determinat, xarxes que funcionen sovint amb pocs recursos econòmics, cimeres

paral·leles o fòrums socials. Aquestes formes organitzatives contrasten amb les d'organitzacions professionalitzades, que normalment compten amb una font important de recursos i que s'organitzen de manera vertical (com és el cas de moltes ONGs).

En aquest sentit, Internet i sobretot les xarxes socials han tingut un fort impacte en la cultura política i les formes d'organització. En aquests espais, l'acció col·lectiva és horitzontal, sense jerarquies ni líders, basada en l'autoorganització, la transparència i la importància en el procés. És una cultura basada en la col·lectivitat on reapareix la idea d'allò comú, tal i com es va mostrar en les mobilitzacions d'indignació sorgides el 2011. La inexistència de líders, un tret característic de les protestes iniciades el 2011, és un element protector de la mobilització emparant-se en l'anonimat alhora que representa un valor en si mateix, de rebuig als lideratges, a la cultura patriarcal tradicional i de vinculació amb la democràcia com a mètode (Anheier, Kaldor i Glasius 2012: 18).

Les formes d'organització són d'una flexibilitat extraordinària, amb una gran capacitat d'innovació, experimentació i busca constant de nous mètodes de treball. Aquests elements són generadors d'una nova cultura política, de manera que en futures investigacions caldrà respondre: com transformen aquestes noves formes organitzatives la idea de política? com influeixen i modifiquen la naturalesa dels actors polítics?

6. La societat civil global es **caracteritza** per ser un fenomen amb un potencial d'expansió i, per tant, no es qüestiona des d'aquesta perspectiva la seva existència. Tot i així, els contorns d'aquesta esfera són difícilment mesurables degut a la manca d'eines i a l'extrema difusió de l'espai. La qüestió entorn l'existència de la societat civil global sense un govern global ens assenjala una de les paradoxes de la societat civil ja que aquesta esfera no pot ser deixada a sí mateixa, requereix una intervenció determinada, tal i com hem assenyalat anteriorment. En aquest sentit, tot i constatar la globalització de la societat civil sense l'existència d'un govern mundial, és necessari el desenvolupament de formes de governança global.

Pel que fa a l'equiparació de societat civil global a formes de dominació occidental, es considera des d'aquesta aproximació que, tot i ser un fenomen originàriament occidental obre finestres d'oportunitat en qualsevol societat del món. En aquest sentit, no es considera un instrument de dominació d'Occident sinó un àmbit que ofereix possibilitats d'emancipació als exclosos de la globalització.

Aquesta versió de societat civil global entén el fenomen com un projecte en constant evolució i canvi i, en aquest sentit, dóna més espai a la idea de societat civil global com una

arena on impulsar el tractament i articular idees sobre temes globals rellevants per a la vida col·lectiva. Un espai global on associar-se i debatre sobre allò polític que ofereix possibilitats per a la transformació dels discursos de la societat civil.

En definitiva, a partir d'aquesta versió de societat civil global es pot avançar en la recerca sobre la capacitat d'aquesta esfera global d'introduir canvis, modificacions i, fins i tot, trencaments radicals en el si del sistema internacional. La millor comprensió d'aquest fenomen pot contribuir a determinar els factors positius, les potencialitats, així com també les limitacions de la societat civil global envers temes i problemes transnacionals que actualment resten oblidats, invisibilitats o minimitzats, tot i la seva importància cabdal per a la vida de milions de persones (com podrien ser les problemàtiques relacionades amb el medi ambient, la pobresa, la guerra o el gènere).

Futures investigacions hauran d'analitzar com evoluciona l'organització social i les mobilitzacions i com aquesta evolució influencia el discurs dominant. Caldrà investigar si les mobilitzacions de 2011 són l'inici d'un nou moviment polític, les llavors d'una agenda emancipadora amb el potencial de donar resposta als grans temes del nostre temps (Anheier, Kaldor i Glasius 2012: 23).

6. BIBLIOGRAFIA

- Adamson, Walter L. 1987/1988. "Gramsci and the politics of civil society", Praxis International, vol. 7 (n. 3/4): p. 320.
- Anheier, Helmut, Kaldor, Mary i Glasius, Marlies. 2012. "The Global Civil Society Yearbook: Lessons and insights 2001-2011", <http://www.gcsknowledgebase.org/wp-content/uploads/chap01.pdf>
- Anheier, Helmut, Glasius, Marlies, Kaldor, Mary. 2001. "Introducing Global Civil Society", <http://www.lse.ac.uk/Depts/global/Publications/Yearbooks/2001/2001chapter1.pdf>
- Antohi, Sorin i Tismaneanu, Vladimir. 2000. Between past and future the revolutions of 1989 and their aftermath, New York: Central European University Press.
- Arato Andrew i Cohen, Jean L. 1992. Civil society and political theory, Cambridge: Mass. MIT Press cop.
- Aristóteles.1989. Política, Madrid: Centro de Estudios Constitucionales.
- Baehr, Peter. 2000. "E. P. Thompson and the European Nuclear Disarmament (END): a critical retrospective", www.trinstitute.org/ojpcr
- Blom, Amélie. 2003. "Redes Internacionales de Protesta" a José Vidal Beneyto (et al.), Hacia una sociedad civil global: desde la sociedad mundo, Madrid : Taurus.
- Bob, Clifford. 2012. "What issues rouse global civil society?", http://www.csduppsala.uu.se/devnet/CivilSociety/Outlookserien/2011,GlobCiv/GlobCiv_Bob_Clifford.pdf
- Brown, Chris. 2000. "Cosmopolitanism, world citizenship and global civil society", Critical Review of International Social and Political Philosophy, 3.
- Castells, Manuel. 2003. L'Era de la informació: economia, societat i cultura, Barcelona: UOC.

- Chandhoke, Neera. 2002. "The Limits of Global Civil Society", <http://www.lse.ac.uk/Depts/global/Publications/Yearbooks/2002/2002chapter2.pdf>
- , The Concepts of Civil Society. 2003. New Delhi: Oxford University Press.
- Chandler, David. 2004. "Building Global Civil Society "From Below"?", Millennium. Journal of International Studies, vol. 33 (No 2): 313-339.
- Cohen, Jean L. 1987. Class and Civil Society. The Limits of Marxian Critical Theory, Amherst: The University of Massachusetts Press.
- Cook, Robin, Kavan, Jan, Papandreu, George. 2000. "Panel on the Influence of the Ideas of 1989 on Foreign Policy", http://www.lse.ac.uk/Depts/global/Publications/PublicLectures/PL13_PanelOnTheInfluenceof1989.pdf
- Dahrendorf, Ralph. 1991. Reflexiones sobre la revolución en Europa en una carta pensada para un caballero de Varsovia, Barcelona: Emecé.
- Dencik, Lina. 2012. Media and global civil society, New York: Palgrave Macmillan.
- Desai, Meghanad i Said, Yahia. 2001. "The New Anti-Capitalist Movement: Money and Global Civil Society", <http://www.lse.ac.uk/Depts/global/Publications/Yearbooks/2001/2001chapter3.pdf>
- Etzioni, Amitai. 2004. "The Capabilities and Limits of the Global Civil Society", Millennium. Journal of International Studies, Vol. 33 (No 2): 341-353.
- Ferguson, Adam. 1989. Assaig sobre la història de la societat civil, Barcelona, Edicions 62.
- Florini, Ann M. 2000. The Third force: the rise of transnational civil society, Tokyo Japan Center for International Exchange Washington, D.C.
- Frade, Carlos. 2003. "La sociedad civil: una arena en disputa", a José Vidal Beneyto ed, Hacia una sociedad civil global: desde la sociedad mundo, Madrid: Taurus.
- Fukuyama, Francis. 1998. La Confianza (trust), Barcelona, Ediciones B.
- Garton Ash, Timothy. 2000. Historia del presente ensayos, retratos y crónicas de la Europa de los 90, Barcelona: Tusquets.

- Giddens, Anthony, Gray, John, Halliday, Fred, Held, David, i Kaldor, Mary. 2001. “Globalization: Where next?”, <http://dspace.cigilibrary.org/jspui/bitstream/123456789/8516/1/Globalization%20Where%20Next.pdf?1>
- Giner, Salvador. 2003. “Avatares de la sociedad civil: pasado, presente y porvenir”, a José Vidal Beneyto ed., Hacia una sociedad civil global: desde la sociedad mundo, Madrid: Taurus.
- Gramsci, Antonio. 1978. Antología, México; Madrid: Siglo Veintiuno.
- Hassan, Hamdi A. 2010. “Civil society and democratisation of the Arab world”, <http://www.csduppsala.uu.se/devnet/CivilSociety/Outlookserien/2010,PowerPeople/PP,%20Hassan,%20Hamdi%20A.pdf>
- Havel, Václav. 1988. “Anti-Political Politics” a John Keane, Civil society and the state. New European perspectives, London: Verso.
- Havel, Václav et al. 1985. The power of the powerless, New York: M. E. Sharpe, Inc.
- Hegel, Georg Wilhelm Friedrich. 1993. Fundamentos de la filosofía del derecho, Madrid: Libertarias/Prodhufo.
- Held, David i McGrew, Anthony. 2003. The Global transformations reader. An introduction to the globalization debate, 2nd. ed., Cambridge, Polity.
- Held, David, McGrew, Anthony, Goldblatt, David i Perraton, Jonathan. 1999. “What is Globalization?”, <http://www.polity.co.uk/global/whatisglobalization.asp>.
- , “Globalization”, <http://www.polity.co.uk/global/globalization-oxford.asp>.
- Kaldor, Mary. 2003a. Global civil society : an answer to war, Cambridge: Polity.
- 2003b. “The Idea of Global Civil Society”, <http://www.lse.ac.uk/Depts/global/Publications/PublicationsProfKaldor/TheIdeaofGlobalCivilSocietybyMaryKaldor.pdf>
- 1999. “Bringing Peace and Human Rights Together”, http://www.lse.ac.uk/Depts/global/Publications/PublicLectures/PL9_BringingPeaceAndHumanRightsTogether.pdf

- 2001. "A Decade of Humanitarian Intervention: the Role of Global Civil Society", <http://www.lse.ac.uk/Depts/global/Publications/Yearbooks/2001/2001chapter5.pdf>
- Kaldor, Mary, Anheier, Helmut i Glasius, Marlies. 2003. "Global Civil Society in an Era of Regressive Globalisation", <http://www.lse.ac.uk/Depts/global/Publications/Yearbooks/2003/2003Chapter1a.pdf>
- Kaldor, Mary i Selchow, Sabine. 2012. "The "bubbling up" of Subterranean Politics in Europe", <http://eprints.lse.ac.uk/44873/1/The%20E2%80%98bubbling%20up%E2%80%99%20of%20subterranean%20politics%20in%20Europe%28Isero%29.pdf>
- Katz, Hagai. 2006. "Gramsci, Hegemony and Global Civil Society Networks", *Voluntas*, 17: pg. 333-348
- Keane, John. 2003. *Global civil society?*, Cambridge : Cambridge University Press.
- 1988. *Civil society and the state. New European perspectives*, London, Verso.
- Kerck, Margaret, i Sikkink Kathryn. 1998. *Activist beyond borders: advocacy networks in international politics*, Ithaca: Cornell University Press.
- Konrád, George. 1984. *Antipolitics an essay*, London, Quartet Books.
- Lewis, David. 2001. "Civil Society in non-Western contexts: Reflections on the "usefulness" of a concept", http://eprints.lse.ac.uk/29052/1/CSWP13_web.pdf
- Lipschutz, Ronnie D. 2005. "Power, Politics and Global Civil Society", *Millenium. Journal of International Studies*, vol. 33 (No 3): 747-769.
- Locke, John. 1964. *Two treatises of government*, Cambridge: University Press.
- 1973. *Ensayo sobre el gobierno civil*, Madrid: Aguilar.
- Mackenzie, Heather. 2012. "Principles for civil society engagement with multilateralism", http://www.csduppsala.uu.se/devnet/CivilSociety/Outlookserien/2011,GlobCiv/GlobCiv_MacKenzie_Heather.pdf
- Mazora, Martín. 2003. *La Sociedad Civil en Hegel. Crítica y reconstrucción conceptual*, Buenos Aires: Ediciones del signo.
- McAdam, Doug, Tarrow, Sidney i Tilly, Charles. 2001. *Dynamics of Contention*, Cambridge: Cambridge University Press.

- Michnik, Adam. 1999. "The Rebirth of Civil Society", http://www.lse.ac.uk/Depts/global/Publications/PublicLectures/PL10_TheRebirthOfCivilSociety.pdf
- Moksnes, Heidi. 2010. "Introduction" a "Power to the people? (con-)tested civil society in search of democracy", <http://www.csduppsala.uu.se/devnet/CivilSociety/Outlookserien/2010,PowerPeople/PP,%20Moksnes,%20Heidi.pdf>
- Naidoo Kumi. 2000. "The Promise of Civil Society", Asian Review of Public Administration, Vol. XII, No. 1.
- Naughton, John. 2001. "Contested Space: the Internet and Global Civil Society", <http://www.lse.ac.uk/Depts/global/Publications/Yearbooks/2001/2001chapter6.pdf>.
- O'Brien, Robert. 2003. "Los Organismos Económicos Internacionales y la Sociedad Civil Global" a José Vidal Beneyto, (et al.) Hacia una sociedad civil global: desde la sociedad mundo, Madrid : Taurus.
- Pianta, Mario. 2001. "Parallel Summits of Global Civil Society", <http://www.lse.ac.uk/Depts/global/Publications/Yearbooks/2001/2001chapter7.pdf>
- Putnam, Robert D. 1993. Making democracy work: civic traditions in modern Italy, Princeton, N.J. Princeton University press cop.
- Romero, Miguel. 2003. "El futuro de la sociedad civil", a José Vidal Beneyto ed., Hacia una sociedad civil global: desde la sociedad mundo, Madrid: Taurus.
- Rousseau, Jean-Jacques. 1980. Contrato social, Madrid : Espasa-Calpe.
- Salamon, Lester M. et al. 1999. Global civil society : dimensions of the nonprofit sector, 2nd ed. Baltimore, US : The Johns Hopkins Center for Civil Society Studies.
- Salanova, Regina. 2012. "Social media and political change: The case of the 2011 revolutions in Tunisia and Egypt", http://www20.gencat.cat/docs/icip/Continguts/Publicacions/WorkingPapers/2012/Arxiu/WP_2012_7_RSalanova.pdf
- Smith, Adam. 1966. The Theory of moral sentiments, New York: A.M. Kelley.

- Smith, Jackie. 2012. “Transnational Activism and Global Social Change”, http://www.csduppsala.uu.se/devnet/CivilSociety/Outlookserien/2011,GlobCiv/GlobCiv_Smith_Jackie.pdf
- Thörn, Hakan i Moksnes, Heidi. 2012. “Global Civil Society – Beyond the “good” and the “bad””, http://www.csduppsala.uu.se/devnet/CivilSociety/Outlookserien/2011,GlobCiv/GlobCiv_Th%C3%B6rn_Moksnes.pdf
- Tocqueville, Alexis de. 1980. La democracia en América, Madrid, Alianza Editorial D.L.
- Trägårdh, Lars. 2010. “Contested notions of civil society”, <http://www.csduppsala.uu.se/devnet/CivilSociety/Outlookserien/2010,PowerPeople/PP,%20Tr%C3%A4g%C3%A5rdh,%20Lars.pdf>
- Valls, Ramon. 1993. “Societat Civil i Estat en la filosofia del dret de Hegel”, <http://www.recercat.cat/bitstream/handle/2072/1414/ICPS67.pdf?sequence=1>
- Vidal Beneyto, José, et al. 2003. Hacia una sociedad civil global: desde la sociedad mundo, Madrid : Taurus.
- Walzer, Michael. 1995. Toward a global civil society, Providence : Berghahn.
- Wences Simon, María Isabel. 2006. Sociedad civil y virtud cívica en Adam Ferguson, Madrid: Centro de Estudios Políticos y Constitucionales.
- Wolfsfeld, Gadi, Segev, Elad i Sheaffer, Tamir. 2013. “Social media and the Arab Spring: Politics comes first”, The International Journal of Press/Politics, XX(X): 1-23.

ICIP WORKING PAPERS SUBMISSION GUIDELINES:

International Catalan Institute for Peace (ICIP)

■ ■ The principle purpose of the ICIP is to promote a culture of peace in Catalonia as well as throughout the world, to endorse peaceful solutions and conflict resolutions and to endow Catalonia with an active role as an agent of peace and peace research. The ICIP, seeking consistency between ends and means, is governed by the principles of promoting peace, democracy, justice, equality and equity in relationships between individuals, peoples, cultures, nations and states. It holds the aim of working for human security, disarmament, the prevention and peaceful resolution of conflicts and social tensions, and strengthening the roots of peace and coexistence, peace building and advocacy of human rights.

Objectives of the Publication

■ ■ The ICIP wants to create an open forum on topics related to peace, conflict and security. It aims to open up debate and discussion on both theoretical and contemporary issues associated with the pursuit and maintenance of peace in our world. It strives to connect an eclectic group of voices including career academics, PhD students, NGO representatives, institutional representatives, and field workers and field writers to celebrate ground-breaking and constructive approaches to peace and conflict resolution.

Scope of the Publication (List of Themes)

■ ■ The ICIP is interested in works related to peace, conflict and security research. It aims to provide an innovative and pluralist insight on topics of methodology of peace research, the history and development of peace research, peace education, peace-keeping and peace-creating, conflict resolution, human security, human rights, global security, environmental security, development studies related to peace and security, international law related to peace, democracy, justice and equality, disarmament, gender, identity and ethics related to peace, science and technology associated with peace and security.

Audience:

■ ■ The ICP aims to provide accessible, valuable and well-researched material for all those interested in the promotion of peace. Our audience includes fellow academics and researchers, student of peace and security, field workers, institutional and governmental representatives as well as the general public.

The review process

■ ■ Peer reviewed. Submissions should be sent directly to the series editor (recerca.icip@gencat.cat), who will check whether the paper meets the formal and general criteria for a working paper and will commission a review.

■ ■ The review procedure is double-blind. The series editor will choose two anonymous reviewers, generally from the Editorial Board, but may also commission an external review from outside the ICIP.

■ ■ Reviewers are asked to write a review within a month after having received the paper. Reviews should clearly indicate one of four options: (1) accept without changes; (2) accept with minor changes; (3) allow for resubmission after major changes (4) reject. Options 2 to 4 require some detailed comments. If a paper is accepted (option 1 or 2), reviewers are kindly asked to help authors correct minor

linguistic or other errors by making notes in the manuscript. If they use the track changes function for this purpose they should make sure that their comments are anonymized.

Who may submit working papers?

- ■ The main criterion for the submission of Working Papers is whether this text could be submitted to a good academic journal.
- ■ ICIP staff and other fellows and visitors affiliated with the ICIP are expected to submit a working paper related to their research while at the ICIP.

Submission System

- ■ All submissions can be made to the ICIP e-mail address: recerca.icip@gencat.cat with *Working Papers – submission* in the subject line.

Author Biographical Statement

- ■ Authors must all provide a short biographical note including full name, affiliation, e-mail address, other contact information if necessary and a brief professional history. This information should be provided on a separate sheet with the title. All other personal references should be removed from the submission to ensure anonymity.

Abstract

- ■ All papers must include English language abstracts (150 words max.)

Keywords

- ■ A list of four to six keywords is also required.

Language and Style

- ■ Authors may submit in Catalan, Spanish or English. The submission must be clearly written and easy to follow with headings demarcating the beginning of each section. Submission must be in Arial 11, double spaced and pages must be numbered.
- ■ Papers should not be longer than 15.000 words (incl. footnotes and references). Longer papers may be returned with a request to shorten them. Papers that require more extensive presentation of data may add these in an appendix that will count separately. Appendices should, however, present data in a reader-friendly and condensed format.
- ■ Papers that will require extensive linguistic editing will not be accepted for review. Minor linguistic corrections (as well as required revisions) suggested by the reviewer must be implemented by the author before the final editing of the paper.

Footnotes

- ■ Footnotes may be used to provide the reader with substantive information related to the topic of the paper. Footnotes will be part of the word count.

References

- ■ The Harvard author-date system. In this system, sources are briefly cited in the text, usually in parentheses, by author's last name and date of publication. The short citations are amplified in a list of references in alphabetical list, where full bibliographic information is provided. Bibliographic references must follow *The Chicago Manual of Style* (15th edition). See a *Chicago-Style citation quick guide* at: http://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide.html
Citation generators:
<http://www.workscited4u.com/> i <http://citationmachine.net/>

ICIP WORKING PAPERS

2012/8

Political Humor as a
Confrontational Tool Against the
Syrian Regime. A study case:
Syria
per Blanca Camps- Febrer
(disponible en anglès).

2012/07

Social media and political change:
the case of the 2011 revolutions
in Tunisia and Egypt
per Regina Salanova
(disponible en anglès)

2012/06

Peacetime Violence in el Salvador
and Honduras. A Tale of two
Countries
per Rachel Meyer
(disponible en anglès)

2012/05

Does Warfare Matter? Severity,
Duration, and Outcomes of Civil
Wars
per Laia Balcells i Stathis Kalyvas
(disponible en anglès)

2012/4

Las posiciones de los diferentes
grupos políticos israelíes sobre la
resolución de la situación de los
Refugiados
per Aritz García Gómez
(disponible en castellà i anglès)

2012/3

Els esperantistes catalans. Un
col·lectiu pacifista en un món
global
per Hèctor Alòs Font
(disponible en anglès i català)

2012/2

Autonomía comunitaria y
caciquismo: identidad étnica,
control social y violencia en una
comunidad mixte de Oaxaca
per Ignacio Iturralde Blanco
(disponible en anglès i castellà)

2012/1

The analysis of the framing
processes of the Basque peace
movement: The way Lokarri and
Gesto por la Paz changed society
per Egoitz Gago Anton
(disponible en anglès i català)

2011/8

New developments of peace
research. The impact of recent
campaigns on disarmament and
human security
per Javier Alcalde and Rafael Grasa
(disponible en anglès)

2011/7

Segregation and the onset
of civil war
per Lesley-Ann Daniels
(disponible en anglès i català)

INTERNATIONAL
CATALAN
INSTITUTE

FOR PEACE

GRAN VIA, 658 BAIX. 08010 BARCELONA
T. 93 554 42 70 | F. 93 554 42 80
ICIP@GENCAT.CAT | WWW.ICIP.CAT